

”Det är ett kluvet grattis!”

En studie om unga mammors föräldraskap ur professionellas perspektiv

Lina Silfors och Maria Turesson

Socialhögskolan vid Lunds universitet.
SOLX64
Ht-07

Handledare:
Maria Bangura Arvidsson

ABSTRACT

Authors: Lina Silfors and Maria Turesson

Title: “Reluctant congratulations!” A study of young mothers’ parenthood from professionals’ point of view [translated title]

Titel: ”Det är ett kluvet grattis!” En studie om unga mammors föräldraskap ur professionellas perspektiv.

Supervisor: Maria Bangura Arvidsson

Assessor: Bodil Rasmusson

The purpose of this study was to examine parenthood of young mothers from a professional point of view. The professionals work in a medium-sized city in Sweden and they represent different professions to give a broad perspective of the subject. The questions in the study were: What were the advantages of being a young mother of today and were there any problems with being a young mother, from the professionals perspective? What role did young mothers network and family play, from a professional point of view? From a professional point of view, how well did society handle young parenthood? How do the professionals handle the young mothers they met? Studies with reference to professionals’ thoughts and expectations of young mothers were few, therefore the professionals were given a central position in this study. A qualitative method was chosen, for this study. The results we present in our study were based on eight individual interviews with professionals. The analysis was based on Bronfenbrenners theory “the ecology of human development”. The professionals point out advantages of being young mothers, e.g. a more natural and relaxed approach to the child, and more energy than older mothers. On the other hand, young mothers seemed to face financial problems to a greater extent. Young mothers did also struggle to be accepted by society. One of the key findings in this study was that the network around young mothers is very important. The results suggest that in a well-organized social network, young mothers of today will have a better prospect of filling their role as a parent.

Key words: young mothers, parenthood, professionals, the ecology of human development

Sök ord: unga mammor, föräldraskap, professionella, utvecklingsekologi

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	4
1. INLEDNING	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte	6
1.3 Frågeställningar	6
1.4 Definitioner av begrepp.....	6
2. METOD	7
2.1 Val av metod	7
2.2 Urval.....	7
2.3 Avgränsningar	7
2.4 Tillvägagångssätt.....	8
2.5 Bearbetning och analys	8
2.6 Etiska överväganden	9
2.7 Tillförlitlighet	10
2.8 Arbetsfördelning.....	11
2.9 Disposition	11
2.10 Källkritik	11
3. TIDIGARE FORSKNING	12
3.1 Kvinnor och moderskap i Sverige.....	12
3.1.1 Unga flickors tonårstid	13
3.2 Föräldraskap	14
3.2.1 Att vara ensamstående mamma.....	15
3.2.2 Pappornas roll.....	15
3.3 Flickor som tidigt blir mammor	16
3.3.1 Fördelar med att vara ung mamma.....	17
3.3.2 Problem som hänger samman med ungt moderskap.....	18
3.4 Nätverkets roll	19
3.5 Omgivningens syn på unga mammor.....	20
3.5.1 Professionellas roll och bemötande.....	20
4. TEORI	22
4.1 Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori.....	22
4.1.1 Mikronivå.....	23
4.1.2 Mesonivå	23
4.1.3 Exonivå.....	23
4.1.4 Makronivå	24
5. EMPIRI	25
5.1 Presentation av intervjupersoner	25
5.2 Fördelar med att vara ung mamma.....	26
5.3 Problem som hänger samman med ungt moderskap.....	27
5.4 Nätverkets betydelse för den unga mamman	28
5.5 Familjekonstellationer	30

5.6 Professionellas tankar kring hur omgivningen bemöter unga mammor	31
5.7 Professionellas bemötande av unga mammor	32
6. ANALYS	34
6.1 Mikronivå	34
6.3 Exonivå.....	39
6.4 Makronivå	40
7. AVSLUTANDE DISKUSSION.....	42
8. REFERENSLISTA.....	45
BILAGA 1	48
Informationsbrev	48
BILAGA 2	49
Intervjuguide	49

FÖRORD

Vi vill börja med att tacka våra intervjupersoner, utan er hade denna studie inte varit möjlig. Tack för att ni tog er tid att bidra med era tankar och erfarenheter i denna studie och på så vis fått oss att fundera mycket kring ungt moderskap och bemötande.

Ett stort tack även till vår handledare Maria Bangura Arvidsson, för allt stöd och hjälp, längs denna stundtals krokiga väg som det har inneburit att författa en uppsats.

Sist men inte minst vill vi tacka varandra för ett gott samarbete.

Helsingborg december 2007

Lina Silfors och Maria Turesson

1. INLEDNING

1.1 Problemformulering

Förr var det inte ovanligt att kvinnor skaffade barn tidigt, medan förstagångsföderskor idag blir allt äldre (Barnombudsmannen, 2001), i Sverige är förstagångsföderna 27 till 28 år gamla (Fredelius & Klein Frithiof, 2000). I jämförelse med USA och England, förekommer det få tonårsgraviteter i Sverige (Bråmer, 2004). Det är endast två unga flickor av tio, som väljer att föda barn när de blivit gravida och så har det varit sedan 1980-talet, med bara ett par avvikelser. Ann-Helen Laestadius (2007) har gjort en intervju med Cecilia Ekéus, som är barnmorska och forskare på Karolinska institutet, i tidningen Stockholm City. I tidningsartikeln framkommer det att Ekéus anser att färre unga kvinnor kommer att välja att skaffa barn i framtiden, eftersom de som väljer att skaffa barn blir äldre och äldre. Ekéus menar vidare att man då som ung förälder blir avvikande.

I media debatteras både positiva och negativa aspekter gällande ungt moderskap. Om man söker på unga mammor på Internet, finner man många bloggar skrivna av unga mammor. En del unga mammor startar egna bloggar där de skriver om livet som ung mamma. På bloggen kan besökare kommentera texterna de skrivit, och de kan utbyta tips unga mammor emellan. På dessa bloggar fokuseras mycket på det positiva med att vara ung mamma, men i samhällsdebatten fokuseras mer på hur dåligt barn till unga mammor har det samt hur besvärlig de unga mammornas situation är. Det fokuseras också på de unga mammornas dåliga ekonomi och bristande kunskap och erfarenhet på grund av sin ringa ålder. Statistik från 2006 från Statens statistiska centralbyrå (SCB) visar att unga ensamstående mammor är de som oftast hamnar i ett långvarigt bidragsberoende (SCB, 2006).

Professionella som möter unga mammor, innehar till viss del en maktposition, då de besitter mycket kunskap och erfarenhet samt att det är de som skall stå för vägledning. Vi menar att de professionellas förhållningssätt är viktigt, och därmed bör belysas. På våra respektive praktikplatser inom socialtjänsten, mötte vi professionella som både såg moderskap som en styrka hos unga tjejer, men också som en svårighet. Men hur är det egentligen, hur ser professionella på ungt moderskap?

Inom socialt arbete är det viktigt att inta ett helhetsperspektiv på unga mammors situation, då det är viktigt att medvetandegöra att även unga tjejer blir mammor. Unga mammor bör inte enbart förknippas med problem utan även med möjligheter. Tanken med vår studie är att den skall leda fram till en diskussion kring hur professionella ser på och bemöter unga mammor i dagens samhälle.

1.2 Syfte

Vårt syfte är att undersöka hur ungt moderskap skildras utifrån professionellas tankar och erfarenheter av möten med unga mödrar.

1.3 Frågeställningar

- Vilka fördelar finns med att vara ung mamma, enligt professionella?
- Vilka problem menar professionella hänger samman med ungt moderskap?
- Anser de professionella att nätverk och familjekonstellation påverkar den unga mammans föräldraskap?
- Hur menar professionella att unga mammor blir bemötta av omgivningen?
- Vilket bemötande anser de professionella sig ha gentemot de unga mammor de möter?

1.4 Definitioner av begrepp

Unga mammor – Vem som är en ung mamma är svårt att definiera. Någon av de personer vi mötte för intervju uttryckte att en ung mamma är den som känner sig som en ung mamma, medan flera professionella menade att en ung mamma är strax över 20 år eller yngre. Vi väljer dock att utgå från att unga mammor är de som fått sitt första barn innan de fyllt 25 år, med tanke på att flera professionella även talade om unga mammor som var över 20 år.

Professionella – De som genom sin yrkesroll kommer i kontakt med unga mammor, definierar vi som professionella. I denna studie avser vi skolkuratorer, barnmorskor, distriktssjuksköterskor på Barnavårdcentral (BVC) samt förskollärare. De professionella har dessutom en högskoleutbildning.

2. METOD

2.1 Val av metod

Med utgångspunkt i syftet, att undersöka hur ungt moderskap skildras utifrån professionellas tankar och erfarenheter av möten med unga mödrar, har vi valt att använda oss av kvalitativ metod. Kvalitativ forskning handlar med andra ord om den sociala värld som den enskilda människan har del i. Kvalitativ metod är den metod som bäst lämpar sig då syftet är att nå förståelse kring människors resonemang och tankegångar (Trost, 2005).

I studien belyses intervjupersoners tankar och erfarenheter. Enligt Trost (2005) innebär kvalitativa intervjuer ofta att man erhåller innehållsrika svar, på okomplicerade frågor, vilket i efterhand kan resultera i ett stort material där det går att urskilja intresseväckande mönster och tankar (Trost, 2005). Personliga intervjuer är det mest givande för att besvara frågorna och därmed uppfylla syftet med studien, då vi räknar med att få ett rikt material med många intressanta tankar.

2.2 Urval

Vi har valt att studera professionella som kommer i kontakt med unga mammor genom sitt arbete inom sina respektive verksamhetsområden. Vi har även valt att ha en spridning på de professionella som har kontaktats, då vi ville ha många olika professioners tankar och erfarenheter av unga mammor. De intervjupersoner som deltar i studien var två skolkuratorer, två barnmorskor, två förskollärare samt två distriktssköterskor på BVC. Intervjupersonerna består mestadels av kvinnor, men intervjuer med män förekommer också.

2.3 Avgränsningar

Vi har valt att intervjua professionella som är verksamma inom samma mellanstora stad, då regionala skillnader kan förekomma, när det kommer till vilka som väljer att skaffa barn tidigt. Vi har valt att definiera unga mammor för att det inte ska uppstå några missförstånd mellan oss och intervjupersonerna. Det förekommer olika syn på vad unga mammor innebär och därför har vi valt att avgränsa unga mammor till dem som skaffar barn innan 25 års ålder. Utgångspunkten för vår studie är de professionellas tankar och erfarenheter utifrån sin yrkesroll, inte utifrån dem som privatpersoner. Vi har också valt att inte studera flickornas

egna tankar och känslor kring moderskapet, då detta perspektiv tidigare undersökts i större omfattning.

2.4 Tillvägagångssätt

Inledningsvis fördjupade vi oss i befintliga uppsatser som fanns att tillgå på Internet, för att orientera oss i ämnet samt undersöka vad som tidigare forskats kring ungt moderskap. Material insamlades sedan i form av böcker, artiklar och avhandlingar, varav mycket information fanns att tillgå på bibliotek samt genom diverse databaser på Internet. Därefter formulerades syfte och frågeställningar utifrån det perspektiv som vi menade saknades i ämnet unga mammor.

Nästa steg i studien blev att kontakta professionella som är yrkesverksamma inom samma mellanstora stad och som kommer i kontakt med unga mammor genom sitt arbete. De professionella informerades om syftet med studien och tillfrågades om de ville medverka. I några fall hänvisade de personer vi kontaktade vidare till andra personer, som också kunde tänka sig att framföra sin kunskap och erfarenhet av unga mammor. Denna process kallas för snöbollseffekt, då urvalet växer likt en snöboll efterhand som de ursprungliga personerna i sin tur föreslår andra (Denscombe, 2000).

Ett informationsbrev¹ skickades därefter ut till de professionella som kunde tänka sig att delta. Efter att de tackat ja till medverkan, bokades tid och plats för intervjun. Intervjuerna skedde utifrån en intervjuguide². Alla intervjuer skedde på intervjupersonernas arbetsplatser, då samtliga intervjupersoner föreslagit detta. En bandinspelning av alla intervjuer har gjorts, för att lättare kunna återgå till materialet i efterhand, men också för att undvika det störande moment som det kan innebära att under intervjutillfället fokusera på att nedteckna det som framförs. Varje intervju tog cirka en timma. Innan intervjun började, informerades vi återigen intervjupersonerna om syftet med uppsatsen samt upplyste dem om de forskningsetiska regler vi arbetar utifrån. Båda har medverkat vid alla intervjutillfällen.

2.5 Bearbetning och analys

Efter genomförandet av de åtta intervjuerna med de professionella, delades intervjuerna upp mellan oss, då vi transkriberade fyra intervjuer var. Efter att transkriberingen var avslutad,

¹ Se bilaga 1

² Se bilaga 2

skrevs empirin. Empirin är intervjupersonernas svar indelade i olika teman, som definierades utifrån frågeställningarna som nämndes i inledningskapitlet. Empirin sammanfattar intervjupersonernas svar och urskiljer likheter och olikheter i svaren. Citat i empirin har lagts in för att ge mer liv åt texten.

I analysen skildrar vi vad intervjupersonerna delgivit oss, samt hur detta kopplas till tidigare forskning samt den utvecklingsekologiska teorin. Vi har delat in detta i olika avsnitt utifrån Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori, det vill säga mikro-, meso-, exo- och makronivå. Därefter kommer avslutande diskussion, där vi sammanfattar de viktigaste resultaten och kommenterar dessa.

2.6 Etiska överväganden

De personer vi intervjuat har varit medvetna om syftet med uppsatsen samt ställt sig positiva till att medverka. Det är viktigt att de etiska aspekterna står i fokus och vi har därför informerat intervjupersonerna om att de när som helst kan avbryta sin medverkan (Trost, 2005). Innan vi påbörjade intervjuerna har intervjupersonerna tillfrågats om vi får spela in vad som sägs med hjälp av bandspelare. Intervjupersonerna har informerats om syftet med att banda intervjun och de har godkänt detta. Vidare har de blivit informerade om att dessa band förvaras på ett säkert ställe, där ingen obehörig kan åtkomma dem. Intervjupersonerna kallas i uppsatsen för skolkurator 1 och 2, barnmorska 1 och 2, förskollärare 1 och 2 samt distriktssjuksköterska 1 och 2 för att skydda deras identitet. Intervjupersonernas arbetsplats kommer heller inte avslöjas, dessa kommer bara att nämnas i form av barnavårdscentral, skola osv. Intervjuerna kommer inte att användas i annat syfte än att färdigställa denna studie, vilket intervjupersonerna är medvetna om.

Om intervjuer hållits med unga mammor, hade den etiska medvetenheten fått större utrymme i studien. Då vi valt att endast göra intervjuer med professionella, och då endast utifrån deras yrkesroll, anser vi att detta inte är lika känsligt som det vore att berätta om sig själv och sitt privatliv. I de fall intervjupersonerna valt att delge oss information kring sitt privatliv, har vi valt att ej ta med detta i studien, för att på så vis skydda dem.

Ett etiskt dilemma som uppkommit i samband med intervjuerna är att vi genomfört en intervju med två intervjupersoner samtidigt. Det var intervjupersonerna själva som föreslog att de

skulle intervjuas samtidigt. Enligt Trost (2005) kan detta bli ett problem då man som intervjuare har sekretess, men inte som intervjuperson. Om den andra intervjupersonen vill, kan han eller hon sprida informationen som framkommit under intervjun samt även säga vem som sagt detta. Detta kan sedan användas mot intervjupersonen vid något senare tillfälle (Trost, 2005).

2.7 Tillförlitlighet

Med anledning av att vi båda två medverkat under alla intervjuer, menar vi att risken minskar för de feltolkningar av intervjupersonernas svar, som eventuellt kan uppstå. En fördel med att vara två är att vi i efterhand har haft möjlighet att tillsammans diskutera med varandra, i de fall som frågetecken uppstått gällande vad intervjupersonerna har uttryckt. Under intervjutillfällena har vi även varit noggranna med att be intervjupersonen förtydliga sig i de fall som uttalandena varit oklara. Detta menar vi ökar tillförlitligheten i studien.

En brist i studien är att det är låg ljudnivå i vissa intervjuer samt otydligheter i intervjupersonens svar. Detta gör att en del intervjuer inte har kunnat skrivas ner ordagrant, utan har måst tolkas av intervjuaren när transkriberingen av den bandade intervjun skedde. Detta sänker givetvis studiens tillförlitlighet avsevärt. Vi har dock inte citerat intervjupersoner i studien om vi varit osäkra på vad intervjupersonen har framfört.

Vid ett intervjutillfälle gjorde vi en intervju med två intervjupersoner samtidigt. Resultatet blev då annorlunda, än om vi valt att intervju dem var för sig. Enligt Trost (2005) bör man undvika att göra intervjuer med två personer samtidigt. En av anledningarna till detta kan vara att den som har lätt för att prata ”tar över” intervjun (Trost, 2005). I vår intervju förekom det att den ena intervjupersonen tog mycket större plats än den andra, vilket vi upplevde som en svårighet. I dialogen med intervjupersonerna kan det även ske att man som intervjuare betraktar svaren som gemensamma för båda, medan det kan vara så att den ena inte håller med om vad den andra sagt (Trost, 2005). Under intervjun försökte vi att inte få gemensamma svar, utan riktade samma fråga till båda intervjupersonerna, för att på så vis få individuella svar. En fördel med att intervju två personer samtidigt kan vara att intervjupersonerna hjälps åt, genom att de spinner vidare på varandras svar, vilket förekom under den gemensamma intervjun.

Studien belyser nästan uteslutande kvinnliga professionellas syn på ungt moderskap. Vi har utfört alla intervjuer på intervjupersonernas arbetsplatser. Ibland har detta dock inte varit en lämplig plats, då intervjupersonerna ibland varit tvungna att avbryta intervjun för att ta emot akuta patienter. Detta blir ett störningsmoment för både oss som intervjuare, men även för intervjupersonen, då denne måste sitta beredd att avbryta intervjun om en patient behöver hjälp. Vid några tillfällen var platsen för intervjun illa vald och borde ha varit på ett lugnare ställe.

2.8 Arbetsfördelning

Till stora delar har vi skrivit denna uppsats tillsammans, då vi vid de flesta skrivtillfällen arbetat med materialet och skrivprocessen gemensamt. Alla intervjuer har vi genomfört tillsammans, dock har vi delat upp transkriberingen av intervjuerna och renskrivit fyra intervjuer vardera.

2.9 Disposition

Vi har nu i inledningen givit en bakgrund till uppsatsen samt beskrivit vårt tillvägagångssätt. Härnäst presenterar vi tidigare forskning om unga mammor. Efter att tidigare forskning har presenterats, lyfts teorin fram. Därefter presenteras empirin, alltså resultaten av intervjuerna. Efter empirikapitlet presenteras analysen av vårt material, för att sedan åtföljas av en slutdiskussion, där även våra egna slutsatser av studien presenteras. Efter slutdiskussionen presenteras källförteckningen samt två bilagor innehållande informations brev samt intervjuguide.

2.10 Källkritik

I studien refereras till intervjuer med forskaren Cecilia Ekéus som publicerats i olika dagstidningar. Vi har valt att ta del av tidningsartiklar som belyser Ekéus egna tankar kring sin undersökning, då hon sammanfattar de viktigaste resultaten av sin undersökning samt kommenterar sina resultat på ett intressant sätt. Vid de tillfällen vi refererar till tidningsartiklar har vi tydligt redogjort för detta genom att skriva Ekéus i exempelvis Bråmer (2004), för att ytterligare förtydliga att det är en tidningsartikel vi refererar till och inte forskning med utgångspunkt i Ekéus egna texter.

3. TIDIGARE FORSKNING

Tidigare forskning kring unga mammor kretsar i huvudsak kring unga mammors egna upplevelser. Det finns även en rad uppsatser skrivna på C-nivå som belyser detta perspektiv. Vi har inte funnit mycket forskning som handlar om ungt moderskap, sett ur den professionelles synvinkel. Svensk forskning kring unga mammor är inte speciellt bred. Mycket som går att finna handlar om moderskap, kvinnoroll och föräldraskap i stort.

Vi har tagit del av forskning från andra länder, däribland Storbritannien och Australien. Det finns en del brittisk forskning att ta del av, då tonårsgraviditeter och ungt moderskap är vanligare där än i Sverige (Bråmer, 2004). Att ta del av utländsk forskning kan innebära en svårighet, då det kommer till att applicera detta på svenska förhållanden, då alla länder trots allt skiljer sig åt. Vi hävdar ändå att många slutsatser även från andra länder, kan vara värda att belysa.

3.1 Kvinnor och moderskap i Sverige

Kvinnors fruktsamhet varierar. I början av 1990-talet födde svenska kvinnor 2,1 barn. Med europeiska mått mätt är den siffran hög. Därefter kom dock siffran kraftigt att sjunka och ligger i dag på 1,5 barn per kvinna i Sverige. Så låg har siffran avseende barnafödande aldrig varit i landet. Att unga kvinnor väntar med att skaffa barn är en av de tydligaste förklaringarna. Barnafödandet skjuts allt högre upp i åldrarna. 1998 var 70 procent av alla svenska kvinnor som var 25 år eller yngre, utan barn. Detta kan sättas i relation till hur det var tjugo år tidigare, då siffran låg på 45 procent (SOU 2000:3).

Anledningen till att kvinnor får barn senare i livet tros vara att de väljer att arbeta och utbilda sig innan fokus läggs på familjebildande, då arbete och stabil ekonomisk situation hänger samman med valet att skaffa barn. I dagens samhälle råder det stora skillnader mellan olika yrkesgrupper när det kommer till fruktsamhet. En tendens är att kvinnor som utbildar sig inom vårdyrken samt pedagogiska yrken är mer benägna att skaffa barn. Några förklaringar till att fruktsamheten blivit lägre idag är de ökande boendekostnaderna, dåligt stöd till familjer med barn och avsaknad av framtidstro (SOU 2000:3).

Idag skapas vuxna kvinnors identitet genom inträde i arbetslivet snarare än i moderskapet. I Sverige är förstföderskorna äldst i världen, 27-28 år. Unga kvinnor lever ofta ett liv som

liknar männens. De studerar och arbetar, utan att känna ansvar för familjen. Samhällsideologin säger att en kvinna måste besitta en stabil identitet som vuxen kvinna, innan hon är mogen för barnafödande. Kvinnor som tidigt blir gravida ömkas ofta. Mycket i dagens samhälle handlar om att kunna hantera alla de krav och förväntningar som ställs. Moderskapet ses som en del i samhället, då kvinnor fortfarande ofta utfrågas vid anställning om de har barn eller planerar att skaffa barn (Fredelius & Klein Frithiof, 2000).

I tidigare generationer har kvinnor tidigt tränats till att bli mödrar. Moderskapet sågs som den främsta uppgift en kvinna kunde ha. I dagens samhälle handlar det om att förverkliga sig själv och sina intressen och det viktigaste är att man mår bra. Tonårstjejer lever aktivt i dagens samhälle och satsar stort på sig själva. Unga tjejer fostras till att vara individer, men även att bry sig om andra vilket kan skapa förvirring i livet. En del forskare hävdar däremot att vara kvinna idag handlar om att själv kunna välja innehållet i sitt liv och i vilken ordning saker och ting skall ske. Ibland kan inre och yttre förväntningar hamna i konflikt, då man kanske vill skaffa barn tidigt, men yttre påtryckningar gör att man väljer att avstå (Bäck-Wiklund & Johansson, 2003).

3.1.1 Unga flickors tonårstid

I en utvecklingspsykologisk studie som gjorts i Sverige (Cederblad, 2003), fann forskarna bland annat att mycket av tonåringars beteende kan kopplas till den fysiska mognaden. Tidig biologisk mognad hänger samman med att man även oftare bryter mot normen, t ex att bryta mot föräldrarnas regler och förbud, röka och skolka. Denna grupp hade ofta förhållanden tidigare än andra och ägnade också sig tidigare åt sexuella aktiviteter. Dessa flickor var också de som hängde med äldre kamrater. När en vuxenuppföljning gjordes på dessa flickor, fann man att de som utvecklats tidigt hade flera barn, jämfört med dem som utvecklades sent. Bland dessa tidigt utvecklade flickor var det även vanligt förekommande att de hade skolproblem i bagaget samt hade en bristfällig utbildning som vuxna. En av slutsatserna i denna undersökning blev att det sociala uppträdandet bygger på samverkan mellan psykologiska, biologiska samt sociala nätverksfaktorer under tonåren. De unga flickorna influerades av interaktionen mellan sin fysiska mognad och vänner som förmedlade attityder gällande kvinnoroll och utbildning (Cederblad, 2003).

Antalet tonårsflickor³ som blir gravida har ändrats en del genom åren. För att kunna räkna ut hur många tonårsgraviditeter som inträffade under ett år, räknar man samman antalet aborter plus födelsefrekvenserna under ett år. På så vis får man fram hur många unga tonårsflickor som blev gravida under ett år. 1975 var det 3 flickor av hundra som blev gravida och 2001 var det endast 1,3 flickor som blev gravida. Trenden har svängt en del genom åren med en skarp nedgång mellan åren 1975 och 1985. 1985 var det 1,2 gravida flickor på 100. Efter 1985 blev fler tonårsflickor gravida igen, mellan åren 1989 och 1990, var det 1,8 flickor av 100 som blev gravida (BO, 2001).

3.2 Föräldraskap

Margareta Bäck-Wiklund och Birgitta Bergsten (1997) har gjort en undersökning om det moderna föräldraskapet. Där noterar de att för många män och kvinnor är föräldraskapet ett medvetet val. Män kan dock ibland uttrycka att föräldraskapet är någonting som råkat drabba dem. Kvinnors sätt att se på föräldraskapet är ofta mer aktivt medan männen är mer passiva i föräldraskapet. Männen tänker att allt löser sig naturligt, dock förekommer det variationer familjer emellan. Kvinnorna känner snarare att de är med och formar barnets liv och framtid. De tycker också oftare att föräldraskapet kan upplevas komplicerat, men dock som en viktig uppgift de är stolta över. Kvinnor är med andra ord oftast mer barncentrerade än vad män är. I forskning kring föräldraskapet är det mestadels fokus på just moderskap. Det är mammorna som först och främst ser till så att barnets behov tillfredställs. Kvinnorna sätter oftare barnets behov framför sina egna.

Åsa Lindström (1997) har för Rädda Barnens räkning gjort en undersökning om villkor för föräldraskap. Hon kom fram till att lokalsamhället i mångt och mycket påverkar hur barns och familjers levnadsnivå ser ut. Det råder stora skillnader i Sverige beroende på var man bor och hur de kommunala resurserna ser ut. När kommunen förändras, förändras även förutsättningarna för föräldrarna att utöva sitt föräldraskap. Barn idag är starkt beroende av sin familjs egna resurser eftersom stödet i samhället ofta skärs ner. De föräldrar som känner osäkerhet i sitt föräldraskap, är ofta de som har svårast att formulera vilket stöd de är i behov av. Skolans roll är också av stor vikt. Lindström poängterar i sin sammanfattning att nivåerna

³ Tonårsflickor är flickor i åldern 14 till 17 år, enligt Barnombudsmannens (2001) definition.

i samhället måste samspele, för att situationen skall bli så bra som möjligt för barn och familjer (Lindström, 1997).

3.2.1 Att vara ensamstående mamma

Enligt Holgate, Evans och Yuen (2006) framkom att det är vanligt att de unga mammornas relation till papporna tar slut, vilket gör att många unga mammor blir ensamstående. Ungefär hälften av de unga mammorna är i ett förhållande med barnets pappa och ungefär 60 procent av dem hade varit tillsammans i mer än tre år, detta enligt en brittisk undersökning. Om relationen avslutas är det lika ofta de unga mammorna som avslutar den som att det är papporna som gör det. Det är dock vanligt att de unga föräldrarnas relation tar slut, de unga mammorna blir då oftast ensamstående.

De flesta barn i Sverige lever tillsammans med båda sina biologiska föräldrar. Statistik från 1999 visar att 74 procent av barnen i åldern 0 till 17 år, bor med båda sina biologiska föräldrar. De barn som endast lever med mamma samt mammans sambo är 18 procent. Ytterst få barn lever med bara pappa, (3 procent). På grund av att skilsmässorna har ökat i Sverige, bor fler och fler barn med endast en av sina föräldrar (BO, 2001).

Ensamstående mödrar betraktas ofta som social underklass och figurerar flitigt i debatten om sociala problem. Det handlar ofta om att de har dålig ekonomi samt svårigheter att göra inträde på arbetsmarknaden. Men ensam-mor familjen kan också ses som ett hot mot patriarkala maktförhållanden. Kvinnor är i dag fria att göra aktiva val, därmed också att själva välja familjeförhållanden. Bilden som flera ensamstående mammor har, är att deras barn har det sämre på grund av deras familjeförhållanden. För de allra flesta barn till ensamstående föräldrar går det bra, även om det innebär en riskfaktor att växa upp med en ensamstående förälder (Bäck-Wiklund & Johansson, 2003).

3.2.2 Pappornas roll

Fokus på faderskap i akademisk forskning är ovanlig. Ännu ovanligare är det med forskning avseende tonårspappor. Den forskning som finns om föräldraskap i tonåren är ofta det samma som moderskap i tonåren, alltså med fokus på mamman istället för båda. I en undersökning som gjorts i England (Holgate, Evans & Yuen, 2006), framkom att papporna till de unga mammornas barn är också ofta unga. De beskrivs ofta i termer som att de inte hittat sin väg i

livet. De unga papporna saknar ofta arbete och har ofta en dålig ekonomisk situation. Många unga pappor är delaktiga i barnets uppfostran. Sedan finns det de som försvinner ur sitt barns liv med jämna mellanrum för att sedan helt upphöra att finnas där. I brittisk forskning uttrycker många unga pappor att de vill bli bättre fäder än deras egna varit. Trots att fokus ofta ligger på unga pappors svårigheter, så är det ofta att de vill och också finns där för sitt barn (Holgate, Evans & Yuen, 2006).

Ofta är papporna i snitt två till tre år äldre än mammorna (BO, 2001). Den unga mammans relation till barnets pappa är ofta instabil. Många unga kvinnor väljer att fullfölja graviditeten fast pappan inte finns med i bilden för att dela på ansvaret (Sydsjö, Wadsby & Svedin, 1995). Ekéus (i Laestadius, 2007) har gjort en undersökning avseende unga pappor. Ekéus menar att många av de unga papporna som medverkade i hennes studie var lågutbildade, missbrukare samt hade en kriminell bakgrund. Trots detta menar Ekéus att de flesta unga papporna i undersökningen inte ångrade att de blivit pappor samt att de hade en bra bild av sig själva som föräldrar.

3.3 Flickor som tidigt blir mammor

Elisabeth Hertfelt Wahn (2007) har i sin doktorsavhandling funnit två viktiga faktorer som har betydelse för vilka som blir unga mammor. Dels är det de vars familj har ett mönster av att tidigt skaffa barn, dels är det de som vill komma ur en besvärlig psykosocial situation. Hon fann att bland tonårsmödrar är det mer vanligt förekommande att de råkat ut för fysiskt eller psykiskt våld och separationer. Hon fann också att tonårsmödrar i större utsträckning hängav sig åt rökning under graviditeten, eller annat riskfyllt beteende. De har ofta låg självkänsla och ofta depressiva symtom.

Ekéus (i Laestadius, 2007) menar att det blir färre och färre unga som väljer att skaffa barn tidigt. Ekéus antar att detta hänger samman med tonåringarnas rädsla för att vara annorlunda och inte längre passa in bland sina kompisar. En av anledningarna till att en del unga tjejer väljer att bli mammor, är att de genom mammarollen får en ny identitet, enligt Ekéus. För de unga tjejer som tidigare inte haft någon säker identitet blir detta en ny identitet, att ha ett barn som alltid kommer att älska dig för att du är dess mamma (Laestadius, 2007).

Det finns forskning som visar att kvinnor som bor i storstäder skaffar barn i snitt tre år senare, än de kvinnor som lever i industri- och glesbygdskommuner. Hälften av de barn som levde i

industri- och glesbygdskommuner hade en mamma som var cirka 26 år medan i storstaden hade hälften av alla barn en mamma som var 30 år eller äldre (BO, 2001).

3.3.1 Fördelar med att vara ung mamma

Ekéus uttrycker (i Laestadius, 2007) att det finns fördelar med att vara ung förälder. Ekéus nämner exempelvis att de unga mammorna är piggare, bättre på att leka och kan relatera till sin egen barndom lättare än äldre mammor. Ekéus menar att det går bra för de allra flesta unga mammor (Laestadius, 2007). I en undersökning som gjorts (Holgate, Evans & Yuen, 2006), blev resultatet att barn till unga mammor är bättre på att interagera socialt och deras motoriska färdigheter var bättre än för barn till äldre mammor. Undersökningar som gjorts visar också att tonåringar ofta anses som oförmögna att knyta an till sina barn och pga. av sin ålder har svårt att möta barnets psykiska och fysiska behov. Men detta, att unga tjejer på något sätt skulle vara oförmögna att ta hand om barn och se deras behov, kan dock sättas i relation till att många unga tjejer har stor erfarenhet av att sitta barnvakt och har därmed skaffat sig en ansvarsförmåga och erfarenhet av att ta hand om barn. Holgate, Evans och Yuen, (2006) menar att detta är en viktig tanke, trots att barnvaksjobb ej kan jämföras riktigt med moderskap. Det är varken samma ansvar eller samma åtagande, men detta är i alla fall en kontrast till stereotypen att unga mammor skulle vara helt oerfarna.

Holgate, Evans och Yuen (2006) menar att unga mammor hyser medvetenhet om att de ofta ses som att de förstör sitt liv genom att få barn som tonåringar. Trots detta så ser de sig själva som mycket mer än bara mammor, och på detta vis har de inte förstört sina liv. De unga mammorna beskrev att de ansåg sig som kompetenta föräldrar och de lyfte fram positiva komponenter. Dels såg de moderskapet som en utvecklande period, deras fördel låg också i att de hade mer energi jämfört med mammor som är äldre. De kan också tidigare ägna sig åt egna aktiviteter medan de fortfarande är unga, efter hand som barnet växer upp. Deras barn ses också ofta som väldigt värdefulla och tas hand om och stärker familjebanden. Även en liknande undersökning fann samma positiva resultat. Forskaren i det fallet, fann även att unga mammor ofta inte bryr sig om att ta råd från andra om hur deras barn ska uppfostras. Det är en väldigt stor uppgift som den unga mamman tar på sig, att uppfostra ett barn, vilket hon är väl medveten om. Hon sätter till och med ofta sig över sin egen mamma. Ytterligare en liknande undersökning fann att tonårsmammor kämpar på, med siktet inställt på en bättre framtid för dem och barnet (Holgate, Evans & Yuen, 2006).

3.3.2 Problem som hänger samman med ungt moderskap

Tonårsmammor finns ofta i kontexten av en socioekonomiskt ofördelaktig situation. De avbryter ofta sin skolgång och kan då få förlita sig till ekonomisk hjälp. Tonårsmammor kan ha en negativ inverkan på barnet, både under graviditeten och under nyföddhetsperioden. Detta för att de unga föräldrarna på olika sätt är omogna. Denna omognad finns framför allt hos modern. Det sociala nätverket är ofta också bristande. Det innebär en riskfaktor att som barn ha unga föräldrar. Studier har påvisat att unga mammor är en högriskgrupp då det gäller bristande föräldraskap. En mamma som är tonåring är i de flesta fall biologiskt sett mogen för att bli mamma, men den sociala och psykologiska situationen kan skapa problem (Sydsjö, Wadsby & Svedin, 1995).

Pontus Bråmer har skrivit en artikel i Dagens Nyheter (2004) där Ekéus uttrycker att det innebär en risk att som barn ha unga föräldrar. Ekéus har gjort en undersökning, där hon studerade barn födda mellan åren 1987 och 1993. Undersökningen, som gjorts vid Karolinska Institutet, visade att barn till tonårsmammor hade 40 procents risk att utsättas för någon form av skada, som inte var medvetet utförd av någon. Hon kom även fram till att risken för att ett barn skulle utsättas för kraftiga olyckor var dubbelt så stor som bland barnen till unga mödrar (Ekéus, 2004). Ekéus uttrycker (i Bråmer, 2004) att hennes undersökning inte visar vem som skadar barnet. Ekéus beskriver moderskapet som en kris, men betonar också att tonåringen också går igenom en kris. Det kan då bli svårt för de unga mammorna att gå igenom två kriser, samtidigt som de ska bli pålitliga och trygga mammor till sina barn.

Ekéus menar (i Laestadius, 2007) att hon tror att den unga mammans klasstillhörighet har betydelse för beslutet att tidigt skaffa barn. Fler unga mammor från låginkomstområden får barn tidigt och ett större antal väljer att behålla barnet om de skulle bli gravida. De unga mammor som väljer att behålla sina barn kommer ofta från socialt utsatta hem från början. De unga mammorna kan ha svårigheter i skolan, och det är inte ovanligt att de kommer från familjer där deras egen mamma och pappa har skilt sig. Ekéus anser också att de unga tjejer som redan har problem i skolan inte får det lättare efter de blivit gravida. Många väljer att hoppa av skolan och detta leder ofta till arbetslöshet. De hamnar då i ekonomiska svårigheter, vilket leder till att de blir beroende av försörjningsstöd för att klara sin livsföring. Ekéus uttrycker också i artikeln att statistiken att barn till tonårsmammor har högre risk att utsättas för någon form av skada, beror på att man som tonåring kan vara otålig, vild till sättet samt

villig att ta risker. Som tonåring ska man även frigöra sig från sina egna föräldrar och detta kan också vara en orsak (Laestadius, 2007).

Tidigare forskning har även funnit att det är mer förekommande att barn till tonårsmödrar har låg födelsevikt, påverkad kognitiv utveckling, problem i skolan och mer benägna att utsättas för misshandel. Att ett barn som har en ung mamma löper större risk att leva under knappa ekonomiska förhållanden finner man även här. Döttrar till tonårsmammor löper även större risk att själva bli mammor tidigt (Holgate, Evans & Yuen, 2006).

Christine Rubertsson, leg. barnmorska, lektor i vårdvetenskap och forskare vid Mälardalens högskola, har gjort en undersökning som visar att unga mammor är de som oftast blir slagna av barnets far under deras barns första levnadsår. Pontus Bråmer har i Dagens Nyheter (2004) skrivit en artikel om bland annat Rubertssons undersökning. Rubertssons undersökning visar att det är en av 50 nyblivna unga mammor som blir slagna av sina män. Undersökningen gjordes på olika mödravårdcentraler runt om i Sverige, med hjälp av enkäter. Det var sammanlagt 2 563 mammor som deltog i undersökningen. Av dem var det 52 stycken som svarade att de blivit slagna av sina partners. Om den unga mamman har dålig utbildning, ogift samt utvecklar depression i samband med graviditeten är risken ännu större att bli misshandlad av sin partner.

3.4 Nätverkets roll

Det sociala nätverket är viktigt för en familj. Nätverket innebär dels ett praktiskt stöd, men även ett känslomässigt stöd. Inte minst har svenska undersökningar visat att nätverket är viktigt för ensamstående föräldrar. De trivs bättre med tillvaron och i föräldrarollen, om de får stöd. Mammor som saknar utbildning är ofta i mest behov av ett släktdominerat nätverk. Detta tror man beror på att dessa mammor ofta är konservativa och inriktade mot att ta hand om barnen och hemmet. I det fallet blir relationen till den egna mamman och stödet från henne viktigt. Motsatsen gäller för högutbildade mammor, som har fokus på arbetet, det är ofta bäst hjälpta av ett icke-besläktat nätverk, bestående av vänner och grannar, då dessa ger dem den flexibiliteten i livet de ofta eftersträvar. Förutom att ge olika former av stöd, kan personerna i nätverket också påverka föräldrarnas barnuppfostran (Andersson & Gunnarsson, 1990).

Nätverk och hälsa hänger samman på så vis att om man har ett gott nätverk, så påverkar det hälsan positivt. Har man ett bra nätverk och exempelvis lever i en parrelation, eller har någon

utomstående i nätverket som man kan få stöd och råd från så påverkar detta hälsan. Det är angeläget att kontakterna mellan de olika personerna i nätverket fungerar (Klefbeck & Ogden, 2003). Unga mammor som inte lever i ett förhållande kan få det svårt. Det finns forskning som visar att par som är gifta har det bättre, exempelvis söker de oftare hjälp utifrån vid behov. Unga mammor som saknar arbete har mycket lättare att få ett arbete med hjälp av kontakter inom nätverket. Nätverket kan också stötta och uppmuntra mamman att söka arbete, och på så vis vara till hjälp (Klefbeck & Ogden, 2003). Faktorer som spelar in på hur väl föräldraförmågan är hos unga mödrar är hur deras nätverk ser ut men även hur mycket stöd de fått i sin föräldraroll (Laestadius, 2007).

3.5 Omgivningens syn på unga mammor

Ekéus (i Laestadius, 2007) tror att omgivningens negativa syn på unga mammor påverkar de unga flickornas beslut om att tidigt bli mamma. Enligt Ekéus tycker samhället att unga mammor är omogna och att de inte har möjlighet att ta sitt ansvar på samma sätt som äldre mammor har samt att unga mammor oftare är ensamstående och lever på bidrag för att klara sin försörjning. Att de unga mödrarna inte blir accepterade av omgivningen, anser Ekéus, vara ett stort problem, då risken finns att mammorna blir isolerade och ännu mer osäkra i sin föräldraroll (Laestadius, 2007).

I en C-uppsats skriven av Hanne Lingshagen och Malin Wuopio (2003), framkom att många unga mammor upplevde sig både positivt och negativt bemötta av sin omgivning. De unga mammorna beskrev att de tog emot ett bemötande som innebar allt från att äldre personer ville komma fram och titta på barnet, men också tillrättavisanden från omvärlden. De upplevde sig ofta illa bemötta, av framförallt äldre mammor. Mammorna hade också mött personer i sin omgivning som velat att de skulle göra abort när de fick reda på att de var gravida. De flesta beskrev att kompisarna ofta var väldigt glada inför det väntande barnet. Några berättar dock om vänner som gled ifrån dem.

3.5.1 Professionellas roll och bemötande

Experter har betytt och betyder än idag mycket för mammor. Experter har övertagit de gamla auktoriteternas roll om vad som är mest lämpligt för kvinnor. Kvinnor vill lita till de experter som finns, gällande deras barns välfärd. Många kvinnor känner dock en stark press att leva upp till de råd som ges och får ångest när de upplever att de inte kan nå upp till budskapen.

Experter kan dels vara en källa till trygghet, men även irritation. Mammor idag vill ha experterna på barn, mödravården, BVC och förskolan som en förständig vän, som besitter lite extra kunskap, dock inte som någon form av auktoritet. Många unga kvinnor är även medvetna om att experternas råd ändras hela tiden (Brembeck, 1998).

Hertfelt Wahn (2007) fann i sin studie att barnmorskor måste vara noga med att lyssna på unga mammor. De måste visa förståelse och tålmod inför den unga mammans komplexa situation. Det är viktigt med god och rak kommunikation och att de unga mammorna blir tagna på allvar. Tonårsmammor känner överlag att de får ett bra bemötande av barnmorskorna (Hertfelt Wahn, 2007). Ekéus (i Laestadius, 2007) menar också att redan hos barnmorskan är bemötandet viktigt, den unga flickan ska få ett gott bemötande och respekt. Barnmorskan får dock inte vara med och fatta beslutet huruvida den unga flickan väljer att bli mamma eller inte (Laestadius, 2007).

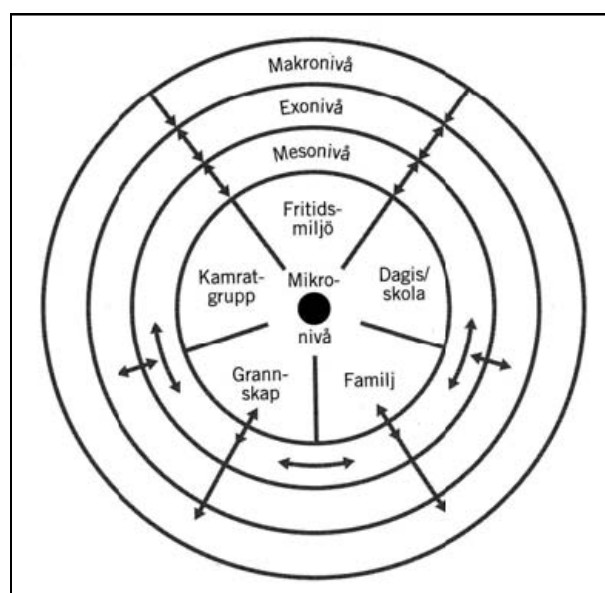
Enligt Linghagen och Wuopio (2003), möter unga mammor både bra och dåligt bemötande från professionella och myndigheter. De flesta unga mammor i undersökningen har upplevt ett delat bemötande. Någon beskriver att hon blivit illa bemött på BVC, att mycket skuld läggs på henne som mamma när något inte är tillräckligt bra. En annan ung mamma beskriver att hon blivit okänsligt bemött på mödravårdscentralen. För den professionella handlar mötet ofta om att nå och skapa en bra kontakt. Det är viktigt att rådgivaren är noga med att lyssna och att denne på samma gång uppmuntrar och stöttar patienten att sätta ord på frågeställningar och problem men det är patientens behov som skall stå i centrum. Det är också viktigt att målet med samtalet eller mötet inte döljs för patienten (Damgaard & Norrelykke, 2000).

4. TEORI

Vi har valt att använda oss av Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori, då vi anser att den på ett bra sätt kan belysa utifrån vilka nivåer i samhället professionella skildrar ungt moderskap, samt att Bronfenbrenners teori kan hjälpa oss att se om och på vilket sätt professionella menar att unga mammor kan förstås på olika plan i samhället.

4.1 Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori

Urie Bronfenbrenner framställde den utvecklingsekologiska teorin i slutet av 1970-talet. Bronfenbrenner härstammar från USA, och hans utvecklingsekologiska teori används ofta i socialt arbete för att beskriva och analysera barns villkor och utveckling. I Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori är kärnan att utveckling sker i ett sammanhang. Därför utvecklade Bronfenbrenner denna teori, där man kan se hur individens utveckling påverkas av sitt sammanhang. Han menar att i forskning är det lätt att fokus på individens omgivning tappas bort och fokus blir i stället enbart på individen (Andersson, 2002). Bronfenbrenner menar att miljömässiga samt biologiska faktorer i individens utveckling är viktiga att studera, men allra viktigast är samspelet mellan dessa faktorer (Andersson, 1986). Teorin är tillämplig genom hela livsloppet, även om den till att börja med kom att handla om barn (Andersson, 2002). Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori syftar till att se en helhetssyn, där de olika strukturerna delas in i system (Lagerberg & Sundelin, 2000). Bilden är Gunvor Anderssons (2002) tolkning av Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori.

Bilden är hämtad från Andersson, 2002:187

Bronfenbrenner talar om fyra analysnivåer: mikro-, meso-, exo- och makronivå, som samspelar och omsluter varandra. En liknelse han använder är att de olika nivåerna omsluter varandra som ryska dockor (Andersson, 1986).

4.1.1 Mikronivå

Den innersta cirkeln kallar Bronfenbrenner för mikronivå eller mikrosystem. Här samspelar individen med sina olika närmiljöer. Ett mikrosystem är individen och den närmaste familjen. Andra mikrosystem kan vara skolan, grannar och vänner (Andersson, 2002). Ju äldre man blir ju fler mikrosystem figurerar man i. Relationen emellan två personer är den enhet som är minst. När det gäller barn är det ofta relationen till mamman som studeras, även om det på senare tid börjat fokuseras allt mer på pappans betydelse. Gällande skolan, är det viktigt att förstå vilken påverkan den har på individens utveckling samt vilken struktur som finns i skolan (Andersson, 1986).

4.1.2 Mesonivå

När de olika närmiljöerna samspelar med varandra sker det på mesonivå eller inom mesosystemet (Andersson, 2002). Till exempel när förskolan och familjen involveras med varandra, finns denna interaktion på mesonivå. Det är viktigt att studera flera närmiljöer samtidigt och inte bara en i taget, detta görs på mesonivå. Hemmet påverkar skolan och skolan påverkar hemmet till exempel. Problem skapas för individen om närmiljöerna saknar förståelse för varandra. Är relationerna goda mellan mikrosystemen, ökar förutsättningarna för en positiv utveckling för individen (Andersson, 1986).

4.1.3 Exonivå

Utanför mesosystemet finns exonivån eller exosystemet. Exonivån är det som inte finns i direkt kontakt med individen, men som individen ändå kommer i kontakt med emellanåt (Lagerberg & Sundelin, 2000). Andra exempel på komponenter i exosystemet kan vara kommunala resurser och lokalpolitik som på olika sätt indirekt påverkar individen (Andersson, 2002). I exosystemet ligger fokus på samhällsinstitutioner och förhållanden utanför närmiljöerna, då även dessa påverkar individen (Andersson, 1986).

4.1.4 Makronivå

Det yttersta systemet kallas makronivå eller makrosystem och belyser mer övergripande fenomen i samhället, exempelvis vilka lagar, regler och normer som gäller, såväl kulturella som ekonomiska (Lagerberg & Sundelin, 2000). Politiska beslut som påverkar skola och barnomsorg till exempel, hör till makrosystemet. Makrosystemet sätter ramar för hur de andra systemen verkar (Andersson, 1986).

5. EMPIRI

5.1 Presentation av intervjupersoner

Vi beskriver våra intervjupersoner utifrån deras yrke, utan att nämna deras riktiga namn, detta för att skydda deras identitet. Alla intervjupersoner är yrkesverksamma i samma mellanstora stad i Sverige. En av intervjupersonerna är dock verksam i en ort i nära anslutning till den mellanstora staden.

Barnmorska 1 arbetar på en mödravårdscentral och har ett specialintresse av unga mammor och träffar många utav dem genom sitt arbete. Barnmorska 1 har bland annat haft föräldrautbildningar för blivande föräldrar, däribland för unga mammor.

Barnmorska 2 arbetar på en barnmorskemottagning i ett mindre samhälle utanför den mellanstora staden. Barnmorska 2 träffar genom sitt arbete en hel del unga mammor.

Distriktssjuksköterska 1 arbetar på BVC och har lång erfarenhet av yrket och träffar regelbundet unga mammor i sitt arbete.

Distriktssjuksköterska 2 arbetar på BVC, där möter distriktssjuksköterska 2 många unga mammor.

Förskollärare 1 arbetar på en förskola och har tidigare arbetat på olika förskolor runt om i Sverige. Förskollärare 1 menar att de har ganska många barn till unga mammor på förskolan.

Förskollärare 2 arbetar på en öppen förskola och har där haft olika mammagrupper. Förskollärare 2 träffar 2 unga mammor då och då, genom sitt arbete.

Skolkurator 1 arbetar på en gymnasieskola. Skolkurator 1 har genom sitt yrke stött på ett flertal unga mammor.

Skolkurator 2 arbetar på en gymnasieskola, och har arbetat som skolkurator under många år. Skolkurator 2 träffar då och då unga mammor genom sitt arbete.

5.2 Fördelar med att vara ung mamma

Flera intervjupersoner menade att unga mammor har som fördel att de orkar mer, har mer energi och är piggare. Några beskrev att unga mammor inte stressar upp sig lika mycket över saker och ting som har med barnet och föräldraskapet att göra, som kanske äldre mammor gör. Förskollärare 2 sade: ”Ska man till Ullared, så tar man ungen på armen och sticker till Ullared! Det gör man inte när man är 45.” Förskollärare 1 menade att unga mammor har lättare att komma med frågor och ta råd från personalen på förskolan: ”Det är kanske de äldre som har svårare att ta råd från oss, för att de tycker att de vet mer liksom.” Flera intervjupersoner uttryckte dessutom att unga mammor ofta har det lättare för sig samt att de har ett naturligare förhållningssätt gentemot sitt barn. Barnmorska 1 sade:

Jag kan nog tänka mig, och jag vet inte, jag har ju jobbat på prematuren i flera år också, när de hamnade där av olika anledningar. De unga mammorna, hade ofta det lättare för sig. Vi tyckte nog, ja på förlossningen också, att de inte är lika pålästa, men det behövs inte, kroppen vet vad den skall göra och den gör det. Läger till sitt barn vid bröstet. En kvinna som är 30 till 35 har liksom läst allt och har koll. Så går inget som det förväntats och så blir det större risk för pannkaka där eller att det kan vara lite rubbningar i relationen mor och barn emellan.

Några intervjupersoner beskrev att unga mammor har barnasinet i behåll, vilket underlättar i relationen med barnet. Distriktssjuksköterska 1 och förskollärare 2 ansåg att unga mammor inte ser lika många faror i omgivningen som äldre mammor gör samt att de inte bekymrar sig lika mycket om barnet trillar och slår sig lite grann. Förskollärare 2 menade att en annan fördel med att vara ung mamma är att de har lättare att få sina barn att sova på nätterna. Förskollärare 2 menar: ”De får sina ungar att sova bättre på nätterna. De har en annan, de gör inte så stor affär av saker och ting helt enkelt. De sker mer, det sitter i ryggraden på ett annat sätt. Man har inte reflekterat så mycket och tänkt så mycket.”

Några intervjupersoner konstaterade också att unga mammor har som fördel att de inte bryr sig så mycket om vad omgivningen tycker och tänker. Barnmorska 1 nämnde att unga mammor ofta har skygglapparna inåt då de sätter sig själva i centrum, vilket i detta fall är positivt. Några intervjupersoner nämnde även att om unga mammor bestämmer sig för något, så klarar de av det.

Barnmorska 1 sade:

Egentligen är det kanske mer fördelar med att vara ung! Men vi är ju som vi är. Vi är kontrollmänniskor och vi vill ha allting i en viss ordning. Man vill ha pengar och bra boende. Man skall leva livet innan man skaffar barn, men det finns ju ett liv med barn också!

Skolkurator 2 uttryckte att det fysiologiskt sett kan vara en fördel att man får barn vid ung ålder. Samma intervjuperson anser också att det är en fördel att vara ung mamma då man även hinner få fler barn. Förskollärare 1, skolkurator 1 samt distriktssjuksköterska 2 tyckte dock att det var svårt att komma på så många fördelar med att vara ung mamma. Skolkurator 1 menade att det inte finns några fördelar med att vara ung mamma, då flickorna förlorar mycket när de får barn. Skolkurator 1 uttryckte sig som följande i frågan om vilka fördelar unga mammor har: ”Rent spontant så ser jag faktiskt inga! Inte om man är ung så att man slutar gymnasiet. Nej det tycker jag inte.”

5.3 Problem som hänger samman med ungt moderskap

Alla intervjupersoner nämnde att ekonomin kan vara ett problem för unga mammor. Förskollärare 2 beskrev att unga mammor får väldigt dålig föräldrapeng. Många av intervjupersonerna nämnde att en svårighet kan vara att de unga mammorna saknar utbildning. Förskollärare 1 ansåg att det är viktigt att den unga mamman känner sig trygg i sig själv, då det kan vara lite tufft att vara ung mamma. Förskollärare 2 menade att en nackdel med att vara ung mamma är att de måste utbilda sig i efterhand, vilket tar tid och kan vara väldigt tidskrävande när man har ett litet barn.

Flera intervjupersoner nämnde att ett bristande nätverk kan vara en nackdel för unga mammor. Förskollärare 2 menade att det är större risk för skilsmässor mellan unga föräldrar, vilket leder till att de unga mammorna blir ensamstående. Nackdelen med att vara ensamstående, enligt samma intervjuperson, är att mamman måste klara av att ta hand om barnet själv, utan någon avlastning. Skolkurator 2 och barnmorska 1 framhöll dessutom att de unga mammorna lätt förlorar sina vänner. De menade att unga mammor inte längre är på samma nivå som sina vänner. Barnmorska 1 poängterade dessutom att det fördömande bemötandet från samhället kan bli en svårighet för de unga mammorna.

Skolkurator 1 menade att det viktiga när man skaffar barn, är att kunna möta andras behov. Samma intervjuperson menade att tonåringar inte är fullt utvecklade när det gäller empatisk förmåga och att sätta sig in i andra människors situation, vilket kan bli ett problem. Skolkurator 1 ansåg även att frågor kring boendet kan vara ett problem för just unga mammor. Skolkurator 1 förklarade att flickorna förlorar mycket när de får barn, då de får skjuta upp sin utbildning och därmed förlorar de samtidigt nätverket de har i form av sina klasskamrater. Skolkurator 1 menade vidare att det sociala nätverket är svårt att upprätthålla när de unga flickorna får barn, då livet med barn skiljer sig mycket från livet en tonåring lever som inte har barn. Några intervjupersoner nämnde att mammans föräldraförmåga beror på den enskilda individen och att det kan vara svårt att nämna nackdelar som enbart gäller för unga mammor. Detta poängterade i synnerhet distriktssjuksköterska 2.

5.4 Nätverkets betydelse för den unga mamman

Alla intervjupersoner var överens om att det sociala nätverket kring den unga mamman har stor betydelse. De menade dock att det kan spela roll vilken form av nätverk det är. Vänner kan vara viktiga på ett sätt, medan de egna föräldrarna kan ha betydelse på ett annat sätt. Barnmorska 2 och förskollärare 1 nämnde också svärföräldrar och morföräldrar som viktiga personer i nätverket. Flera intervjupersoner menade att det kan bli svårt för unga mammor om de saknar ett stöttande nätverk. Intervjupersonerna var överens om att det både finns de unga mammorna som har ett rikt nätverk och de som har ett mer bristfälligt nätverk. Till exempel var Barnmorska 1's erfarenhet att de flesta unga mammor har ett rikt nätverk, medan distriktssjuksköterska 2 och skolkurator 1 sade att de ofta har ett bristfälligt.

Enligt många intervjupersoner är det sociala nätverket, i synnerhet i form av kompisar, viktigt när man är tonåring. Barnmorska 1 konstaterade vidare att den unga mammans egen mamma och pappa kan finnas där för den unga mamman, men det är sällan de som är viktigast för mamman, då man som ung ofta anförtror sig till vänner. Ofta är det kanske en väninna som först får veta om graviditeten. Barnmorska 1 sade: "Man kanske klarar sig lite bättre då när man är lite äldre och kanske litar mer på sig själv för att man har fått livserfarenhet, yrkeserfarenhet, och är mer mogen som människa helt enkelt."

Barnmorska 1 menade att de närmsta vännerna finns kvar även när barnet kommer. Detta kan dock förändras, beroende på om kompisarna själva väljer att skaffa barn tidigt, eller om de

kanske söker utbildning på annan ort. Då kan avståndet bli långt både psykiskt och fysiskt. Distriktssjuksköterska 1 och förskollärare 2 ansåg också att nätverket i form av kompisar är otroligt viktigt. De beskrev att många unga mammor har sagt att de sitter hemma själva på fredags och lördagskvällarna, medan deras gamla umgänge är ute och festar. Förskollärare 2 menade att genom ung-mammagruppen fick flera unga mammor kontakt med varandra och började umgås på fritiden. Skolkurator 2 uttryckte också att vännerna har betydelse, men att man lätt tappar en del vänner när man skaffar barn. Skolkurator 2 sade: ”När de får barn så hoppar de i regel över ett år, då har man missat sina klasskamrater. Då kan man hamna lite utanför kamratkretsen.”

Skolkurator 1 poängterade att det är viktigt att mamman har människor i sin närhet som kan hjälpa till och stötta henne. Det är viktigt för dem att känna att det finns någon där, eftersom nätverket ofta är bristfälligt. Skolkurator 1 menar vidare att mammornas egna föräldrar kanske har problem själva och kan då ha svårt att se sina barns behov, och ännu svårare att se barnbarnets behov. Detta kan bli en negativ cirkel. Skolkurator 1 uttryckte: ”Är du ensam, då är du väldigt ensam”. I de flesta fall finns heller inga vänner som kan fungera som nätverk, påpekade skolkurator 1. Det är svårt för vännerna som själva är unga, att sätta sig in i hur det är att ha barn och inte kunna gå ut och festa och dricka alkohol på helgen. Skolkurator 1 framhöll att kompisarna ofta inte förstår att barnet nu är det viktigaste för deras vän. Skolkurator 1 menade att många tjejer med barn uttrycker att de känner sig mognare än sina vänner och detta gör att glappet blir stort mellan tjejerna och deras vänner.

Distriktssjuksköterska 1 och förskollärare 2 ansåg också att det underlättar om man har ett stöttande nätverk i form av föräldrar som ställer upp, dock ansåg förskolelärare 2 att man inte behöver ha detta. Förskollärare 2 menade att det är viktigare att unga mammor har reflekterat över sina föräldrar och deras roll samt att de tänker på vad de vill ge till sina barn utifrån hur de själva har haft det. Detta framhöll förskollärare 2 var ännu lättare om man flyttar från sina föräldrar, och därmed inte har sitt nätverk och sin familj nära. Distriktssjuksköterska 2 gav ett exempel på hur det kan vara för en invandrantjej utan nätverk:

Många av våra unga invandrarfamiljer, de har ju inget nätverk. Oftast. Ofta är det faktiskt så att en man som bott i Sverige i många år, så gifter han sig med en tjej från sitt hemland. De är ofta unga då, så det kan skilja tio-femton år emellan dem. Det är då

mannen som har sin familj här. Sen har hon ju ingen egen. De är fruktansvärt ensamma dessa tjejer. Och i sitt eget land, med deras kultur så är det ju så att man har alla omkring sig. De är väldigt ensamma de unga mammorna.

5.5 Familjekonstellationer

Några intervjupersoner nämnde att de pappor som är engagerade är verkligen engagerade, dock är dessa bara ett fåtal. Förskollärare 1 var den enda som menade att unga pappors engagemang ökat med åren. Förskollärare 1 poängterade också att unga mammor som är i ett förhållande har det mycket lättare än de ensamstående. De flesta intervjupersoner beskrev dock pappan som frånvarande. Flera uttryckte att pappan ofta finns med i början av graviditeten, men att han sedan försvinner, vilket leder till att den unga mamman blir ensam. Distriktssjuksköterska 1 menade att det kan vara svårt för unga par att hålla ihop när de får barn, om de inte har haft en stabil relation innan barnet kommer, då ett litet barn ofta kan splittra ett förhållande. Förskollärare 2 ansåg att det kan vara svårt att bli pappa tidigt, därför att männen inte mognar lika mycket i samband med graviditeten och förlossningen som mammorna gör. Skolkurator 2 menade att det är lätt att de unga papporna hamnar utanför. Det är en stor omställning att bli förälder och är man ung är det lätt att bli vilsen.

I synnerhet barnmorska 1 och distriktssjuksköterska 2 framhöll att de flesta unga mammor inte är gifta. Om de unga flickorna är gifta, härstammar de oftast från invandrarfamiljer. Dock lyfte barnmorska 2 fram att man skall vara medveten om att det faktiskt finns alla slags familjeförhållanden kring de unga mammorna. Vissa har det välordnat, även om dessa inte är så många. Barnmorska 2 svarade så här på frågan om hur pappornas engagemang generellt ser ut:

Jag har ju ingen riktig kunskap över det, men många är väldigt unga själva. Kanske inte är så jätteengagerade många av dem. Eller är de engagerade i barnet men inte i sin tjej. De kanske inte har varit tillsammans så många månader innan. Det är ju ett livslångt band. Ett väldigt dyrt sådant också.

Barnmorska 1 förklarar att under den tid som möten sker med de unga mammorna, det vill säga under graviditeten och två månader efter, är de flesta unga mammor i ett förhållande. Vad som händer längre fram, är svårt att svara på, då det är BVC som möter dem senare. Barnmorska 1 ansåg att det är viktigt att pappan följer med till mödravårdscentralen, då det är

en process att bli förälder även för honom. Barnmorska 1 sade att det är få unga pappor som följer med, vilket barnmorskan tror kan bero på att den blivande mamman mognar snabbare under graviditeten medan pappan är kvar i ”killstadiet”. Om paret sedan går skilda vägar, trodde barnmorskan att det ibland kan bero på denna skillnad i mognad mellan föräldrarna. Barnmorska 1 menade att det ofta bara skiljer något år mellan den unga mamman och barnets far, eller så är de jämngamla. Flera intervjupersoner konstaterade att det är svårt att riktigt veta hur pappornas engagemang ser ut. Förskollärare 2 ansåg att de unga mammorna som inte är i något förhållande ofta är ensamma då deras kompisar är ute och festar på helgerna. Förskollärare 2 menade vidare att det inte finns någon riktig plats för dessa isolerade och ensamma mammor i dagens samhälle.

5.6 Professionellas tankar kring hur omgivningen bemöter unga mammor

Alla intervjupersoner beskrev att de unga mammorna får ett tufft bemötande från samhället, då samhället ofta har en fördömande attityd gentemot dem. Flera intervjupersoner beskrev att många unga mammor de mött genom sina arbeten, beskriver att de blivit illa bemötta. Unga mammor kan känna sig kränkta och förminskade av exempelvis personal på förlossningen. Ofta lyssnar inte heller förskola och sjukvård lika mycket på unga mammor. Skolkurator 1 hade aldrig hört om några unga mammor som beskrivit att de fått ett positivt bemötande från samhället. Skolkurator 1 menade att de unga mammorna ses som ett problem. Barnmorska 2 trodde att det dåliga bemötandet kan bero på att de unga mammorna kanske inte har ett riktigt jobb eller egen bostad utan istället har hoppat av skolan och bor hemma hos sina föräldrar.

Intervjupersonerna var i stort sett överens om att mycket handlar om hur normen ser ut i Sverige, exempelvis när man går i skolan skall man gå färdigt och inte hoppa av för att bli mor, då barn kommer senare i livet. Flera intervjupersoner trodde inte att det ses som en merit att få barn tidigt. Barnmorska 1 menade att unga mammor måste bevisa att de duger som mammor. Dock trodde barnmorskan att de unga mammorna inte behöver bevisa något för människor i deras närhet, utan att det handlar mer om att bevisa för omgivningen att de är bra som föräldrar trots sin ringa ålder. Barnmorska 1 menade att på mindre ställen kan gamla klasskompisar eller föräldrarnas goda vänner ha fördömande åsikter om unga föräldrar, dock tillägger barnmorskan att om det finns en god relation till den unga mamman, finns nog inget fördömande.

5.7 Professionellas bemötande av unga mammor

Alla intervjupersoner var eniga i att bemötandet från den professionella i relation till den unga mamman är viktigt. Några av intervjupersonerna menade att man ibland behöver anpassa nivån på informationen beroende på mammans ålder och mognad. Barnmorska 2 berättade att ibland kan en 20-åring behöva annan information än en 35-åring, men bemötandet ska ändå vara detsamma. Det viktigaste i bemötandet var dock att man möter individen där den står, samt att bemöta den unga mamman på ett positivt sätt.

De flesta intervjupersoner beskrev att det inte brukar vara några speciella svårigheter att skapa en bra kontakt och god relation till en ung mamma. Barnmorska 2 sade:

De allra flesta är ju intresserade, så gott som alla av sitt barn och sin graviditet. Spännande. De blir glada när de hör hjärtljud, ser att magen växer som den skall. De allra flesta tycker det är kul att gå till barnmorskan. Det är något positivt.

Några av intervjupersonerna nämnde att de i vissa fall får vara lite mer försiktiga och välja sina ord när de pratar till en ung mamma. Distriktssjuksköterska 2 berättade att de alltid gör hembesök första gången de möter en mamma och hennes bebis, då detta skapar en bra relation mellan mamman och BVC. På frågan om det är annorlunda hur man bemöter en mamma som är 35 år och en mamma som är 20 år, svarade distriktssjuksköterska 2 så här:

Jaa, alltså man får välja sina ord, det är ju det. Vad de jobbar med, utbildning är ju lite olika. Har man en mamma som är advokat och en mamma som är städerska, det är ju lite olika vilka ord man väljer och förklarar saker med. Utan att vara övertydlig. Alltså man märker det på mamman.

Distriktssjuksköterska 2 menade vidare att de på arbetsplatsen diskuterar mycket hur de skall bemöta unga mammor. Intervjupersonerna betonade att det är viktigt att läsa och känna av vilken mognadsnivå en ung mamma ligger på. Barnmorska 1 menade att ibland kan det vara skillnad i hur man ställer sina frågor till en yngre mamma, då yngre mammor ibland inte har samma baskunskap som äldre och därför kan behöva bearbeta information hon får innan hon tar in den. Därför menade barnmorska 1 att det kan vara skillnad hur man bemöter en ung respektive en äldre mamma.

Alla intervjupersonerna betonade också vikten av att se människan och inte enbart se till individens ålder, då alla människor är olika. En ung mamma kan vara väldigt mogen, medan en äldre mamma inte är det. Skolkurator 1 menade att många flickor förväntar sig att man skall tala om för henne vad som är bra och dåligt i livet. Skolkurator 1 menade att man som skolkurator inte kan tala om för flickorna hur de ska leva sitt liv. En skolkurator träffar bara unga mammor och skolkurator 1 menar att man i jobbet som skolkurator kanske mer ser till den sociala situationen, men även ser till att de har någon form av kontakt även utanför skolan. Skolkurator 1 ansåg att det är lätt att känna stort ansvar när man möter en ung blivande mamma. Skolkurator 1 menade att om flickan är glad över sin graviditet, gläds man med henne. Det samma talade skolkurator 2 om. Skolkurator 2 ansåg att det bästa sättet att förhålla sig till unga mammor är att inte påverka de unga flickornas beslut, i valet att behålla barnet eller inte. Det är ett stort beslut och oftast har de unga flickorna ett nätverk omkring sig som också kan hjälpa till. Skolkurator 2 menade vidare att det bästa sättet att bemöta de unga flickorna som professionell är att lyssna till dem. Skolkurator 2 menade: ”Man får lyssna till vad de har för behov och sen så får man göra en insats, se vad man kan hjälpa till med. Men så är det ju inom socialt arbete, det viktigaste är väl kanske att lyssna”.

Förskollärarna talade mycket om att nå ut till de unga mammorna och bekräfta dem. När vi frågade förskollärare 2 om förhållningssätt gentemot unga mammor uttrycktes följande: ”Se det de gör som är tillräckligt bra för barnet och bekräfta det.” Förskollärare 1 menade att personalens bemötande är väldigt viktigt. Vidare menade förskollärare 1 att de på förskolan ser alla människors lika värde. Förskollärare 1 sade även att: ”Oavsett kön, eller etisk, oavsett det har ingen betydelse. Vi bemöter alla människor på samma sätt”. Förskollärare 1 sade också att de i arbetsgruppen inte diskuterar sitt förhållningssätt gentemot de unga mödrarna, då de förhåller sig lika till alla mammor. Vidare menade förskollärare 1 att det bästa sättet att förhålla sig till mammor är att visa att man gör ett bra jobb på förskolan samt att förskolepersonalen inte lägger sig i barnen uppfostran, om det är på rätta villkor de blir uppfostrade vill säga. Förskollärare 1 menade att hon inte bemöter en mamma på 20 år annorlunda än en mamma på 35, dock uttryckte förskolläraren följande: ”Jag hoppas inte jag gör någon skillnad heller. Det är ju väldigt svårt liksom, då skulle man ha haft en videokamera och filmat liksom, men jag tror inte det. Vi jobbar väldigt, väldigt, väldigt mycket med bemötandet av alla människor, faktiskt.”

6. ANALYS

Vi utgår från Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell och tidigare forskning för att förklara professionellas tankar och erfarenheter kring ungt moderskap. Under analysen kommer fokus att ligga på mikro-, exo- och makronivån, för att visa allt från hur de professionella beskriver att unga mammor relaterar till det närmsta i nätverket (mikronivån), till vilka regler och kulturella normer som de professionella menar att det finns i samhället och som har påverkan på unga mammor (makronivån). Mesonivå studeras inte närmare, då vi saknar material som är applicerbart på den nivån, då den unga mamman och hennes närmiljöer är i fokus och befinner sig då på mikronivå.

6.1 Mikronivå

I unga mammors fall ser vi att hennes barn i de flesta fall är den närmaste familjemedlemmen. Den unga mammans relation till sitt barn är den primära relationen och vice versa. Detta är med andra ord ett viktigt mikrosystem. När vi skall se till unga mammors fördelar, uttryckte några av våra intervjupersoner att unga mammor har som stor fördel att de är piggare och har mer ork än vad äldre mammor har. Detta stöds av Ekéus (i Laestadius, 2007) resonemang om att unga mammor är bättre på att leka och orka med sina barn. Att unga mammor är piggare än andra mammor och att det är en fördel, går även att knyta till de resultat som Holgate, Evans och Yuens (2007) forskning visat om unga mammor och deras energi.

Flera av intervjupersonerna beskrev flera fördelar med att vara ung mamma. En fördel som Holgate, Evans och Yuen, (2007) lägger fram är att unga mammor kämpar hårt för att få en bra framtid för sig själv och sitt barn. Några intervjupersoner menade dock att det inte finns några fördelar med att vara ung mamma. Flera intervjupersoner nämnde att unga mammor inte är lika pålästa som äldre mammor, och har därför ett mer naturligt förhållningssätt gentemot sitt barn. Några intervjupersoner nämnde även att unga mammor har lättare för att lyssna och ta emot råd av sin omgivning. Till exempel nämnde en förskollärare att unga mammor mer söker sig till dem på förskolan för att få råd och stöd, än vad äldre mammor gör. Detta kan kopplas till mikronivån, den unga mamman interagerar i detta fall med förskolan och söker sig dit för vägledning. Detta bekräftas inte av de resultat som Holgate, Evans och Yuen (2007) kommit fram till. Forskarna menar nämligen att unga mammor inte bryr sig om att ta emot råd från andra kring hur deras barn ska bli uppfostrade. Några intervjupersoner

menade att unga mammor ofta inte är lika oroliga av sig som äldre mammor kan vara. Unga mammor är heller inte lika försiktiga och tänker inte lika mycket på faror som barnet kan råka ut för och de gör helt enkelt inte så stor affär av saker och ting. Detta stöds delvis av Holgate, Evans och Yuens (2007) resultat om att unga mammor ofta ser moderskap som en utvecklande period, där de lär sig saker. Deras resultat var också att unga mammor ofta ser sig som kompetenta föräldrar, som lyfter fram mycket positivt med föräldraskapet (Holgate, Evans & Yuen, 2007). Någon intervjuperson påpekade att i och med att unga mammor inte är lika pålästa, vilket äldre mammor ofta är, så får de därmed även en naturligare anknytning till barnet, vilket talar emot de forskningsresultat som Holgate, Evans och Yuen kommit fram till. De fann att unga mammor har svårare att knyta an till sitt barn. Med anledning av de unga mammornas låga ålder, har de därmed svårare att möta barnets fysiska och psykiska behov. Här är vi återigen inne på den viktiga relation som finns mellan mamman och barnet.

Kvinnor är i dag fria att göra aktiva val och därmed också att själva välja familjeförhållanden (Bäck-Wiklund & Johansson, 2003). De flesta barn i Sverige lever idag med båda sina biologiska föräldrar (BO, 2001). Flera intervjupersoner menade också att det underlättar mycket för de unga mammorna om de har en partner. Många unga mammor är dock ensamstående vilket några av intervjupersonerna lyfte fram som en svårighet. Att vara ensamstående kan vara svårt, då man inte får någon form av avlastning från fadern. Bäck-Wiklund och Johansson (2003) menar att ensamstående mödrar ofta betraktas som social underklass, och när de figurerar i debatten är det ofta i form av sociala problem. Det innebär en riskfaktor att växa upp med en ensamstående förälder. Holgate, Evans och Yuen (2006) har också kommit fram till att det är vanligt att de unga föräldrarnas relation tar slut, och att de unga mammorna blir ensamstående. De flesta intervjupersoner menade att många förhållanden tar slut när barnet kommer, då det är väldigt krävande för förhållandet att ha en bebis. En av anledningarna till att förhållandet inte håller kan vara att pappan inte mognar lika snabbt som mamman, enligt några intervjupersoner. Det sker ofta separationer mellan de unga föräldrarna, men det finns dock ett undantag enligt en intervjuperson. Om det är en invandrarfamilj, så håller förhållandet ofta även efter barnet är fött, trots att föräldrarna är unga. Detta med familjekonstellation och hur den unga mammans familjeförhållanden ser ut, kan även det appliceras på mikronivå, med anledning av att mikronivå handlar om individens relation till närmiljöerna, i detta fall familjen.

En av barnmorskorna menade att det är olika vem i nätverket som är viktig för den unga mamman. Ibland är det den unga mammans föräldrar medan andra gånger är det pappans föräldrar. Om det är någon annan som är viktig för mamman kan den unga pappan bli bortglömd, enligt samma barnmorska. En förskollärare menade dock att det inte är så viktigt om mamman är i ett förhållande eller inte, då det ibland är sämre för mamman att vara i ett förhållande. Mamman och barnet kan fara illa om de tvingas att vara med en pappa som inte ställer upp och har egna problem. Alla intervjupersoner är överens om att det sociala nätverket är viktigt för unga mammor. Några uttrycker till och med att det är väldigt viktigt. Det finns både unga mammor som har ett rikt nätverk, men även de som inte har det. En skolkurators erfarenhet var att nätverket oftast är bristfälligt runt unga mammor. Nätverket är viktigt för att erhålla hjälp och stöd, vilket även Andersson och Gunnarsson (1990) konstaterat. De hävdar att nätverket förutom att vara viktigt, fungerar som både ett psykiskt och praktiskt stöd. Mammor som saknar hög utbildning är ofta i störst behov av ett släktnätverk och den egna mamman är ofta viktig.

Huruvida de egna föräldrarna var viktiga för de unga mammorna var inte intervjupersonerna överens om. Den unga mammans morföräldrar nämnde någon också som ett bra stöd, medan en annan menade att de i vissa fall kan påverka den unga mamman negativt. I de fall då den unga mammans egna föräldrar har problem, har ofta även den unga mammans morföräldrar problem. Kompisar är ofta mycket viktiga, menade flera intervjupersoner. Tyvärr nämnde flera att kompisarna finns där i början, men att de sedan försvinner. Enligt Linghagen och Wuopio (2003) får de flesta unga mammorna stöd från kompisar, vilket Ekéus (i Laestadius, 2007), tror påverkar den unga mammans föräldraförmåga positivt. En annan svårighet som en del av våra intervjupersoner framhöll är att om den unga mamman hoppar av skolan, tappar de även lätt sitt sociala umgänge i form av sina klasskompisar och övriga vänner. Skolan har stor betydelse för många unga flickor, då det är där de spenderar mycket av sin tid. Trots det krävs det att de unga mammorna väljer att ta ett uppehåll i studierna för att vara mammalediga. Många av våra intervjupersoner framhöll att det är en svårighet att de unga mammorna inte avslutar sin utbildning, utan väljer att avbryta sin utbildning för att vara mammalediga. En skolkurator menade att skolan ofta är tillmötesgående och hjälper den unga mamman att återvända till skolan, efter mammaledigheten om hon så önskar. Resonemangen om nätverk läggs på mikronivå med anledning av att det är personerna i närmiljön som

individ, alltså den unga mamman, interagerar med och som bildar hennes viktigaste nätverk.

En svårighet med att vara ung mamma kan vara att barn till tonårsmammor oftare råkar illa ut än barn till äldre mammor. Ekéus (2004) har gjort en undersökning som visar att barn till tonårsmammor hade 40 procents risk att utsättas för någon form av skada, som inte var medvetet utförd av någon. Hon kom även fram till att risken för att ett barn skulle utsättas för kraftiga olyckor var dubbelt så stor som bland barnen till unga mödrar. Ingen av intervjupersonerna nämnde att de unga mammornas barn har större risk att utsättas för någon form av fara. Två av intervjupersonerna är förskollärare som arbetar med många barn till unga mödrar, men ingen av dessa uttryckte någon oro för barnens hälsa.

Rubertsson (i Bråmer, 2004) har gjort en undersökning som visar att unga mammor är de som oftast blir slagna av barnets far under deras barns första levnadsår (Bråmer, 2004). Ingen av intervjupersonerna framhöll att de märkt att de unga mammorna blivit fysiskt eller psykiskt misshandlade av sina parter. Linghagen och Wuopio (2003), menar att många unga mammor upplevde sig både positivt och negativt bemötta av sin omgivning. En av våra intervjupersoner menade att det främst handlar om människor längre ut i samhället, inte inom den närmsta kretsen som känner de unga mammorna väl.

Det ser väldigt olika ut hur interaktionen är mellan pappan i familjen och de övriga miljöerna på mikronivå. Enligt en brittisk undersökning (Holgate, Evans & Yuen, 2006) är ungefär hälften av de unga papporna i ett förhållande med barnets mamma (Holgate, Evans & Yuen, 2006). Även intervjupersonerna menade att det är väldigt skiftande huruvida papporna och de unga mammorna är i ett förhållande. Forskning visar också att de pappor som tidigt umgås mycket med sitt nyfödda barn får en mycket starkare känslomässig relation till barnet (Nylander, 1999). En förskollärare menade att det går att se en klar ökning på fädernas deltagande nu än vad de var när intervjupersonen började arbeta. Förskolläraren ansåg också att unga pappor är mycket mer engagerade nu. Intervjupersonerna som arbetar inom sjukvården menade att de unga papporna sällan följer med till mödravårdcentralen, trots att de som professionella framhåller vikten av att göra papporna delaktiga i barnet och dess omvårdnad. En distriktssjuksköterska menade att antingen är papporna inte alls engagerade,

eller så är de väldigt engagerade av barnet och följer med under hela graviditeten. Oftast är dock de unga papporna inte engagerade, menade distriktssjuksköterskan.

På mikronivå studeras förhållandet mellan den unga mamman och distriktssjuksköterskan och barnmorskan. Ekéus (i Laestadius, 2007) menar att redan hos barnmorskan är bemötandet viktigt, den unga flickan ska få ett gott bemötande och respekt. Båda barnmorskorna vi mötte, menade att man delvis anpassar bemötandet efter mammans ålder. En av barnmorskorna menade att det är svårt att inte ha förutfattade meningar om den unga mamman innan mötet ägt rum. En annan barnmorska menade att de flesta är positiva i mötet med barnmorskan. Samma barnmorska uttryckte att det är viktigt att bemöta de unga mödrarna på ett bra sätt. Hertfelt Wahn (2007) har i sin undersökning kommit fram till att tonårsmammor överlag känner att de får ett bra bemötande av barnmorskorna. En distriktssjuksköterska förklarade sin relation till unga mödrar som god. Distriktssjuksköterskan menade, precis som barnmorskorna, att det är lätt att man anpassar samtalet efter mammans ålder. Distriktssjuksköterskan lade dock till att man lätt anpassar bemötandet även efter mammans utbildning, att det är skillnad på om man talar med en städerska eller en advokat. En förskollärare framhöll att unga mammor emellanåt kan känna sig kränkta och förminskade, exempelvis på BB. En av förskollärarna beskrev att enligt bekanta, som själva var unga mammor, så hade det hänt att de känt sig illa behandlade på grund av att de var unga mammor. Andra intervjupersoner menade att sjukvården inte lyssnar lika mycket på unga mödrar som de gör på äldre. Linghagen och Wuopio (2003), kom fram till att unga mammor får både bra och dåligt bemötande från professionella. I deras undersökning beskrev en ung mamma att hon blivit illa bemött på BVC, och en annan ung mamma beskrev att hon blivit okänsligt bemött på mödravårdscentralen. Nästan alla intervjupersoner nämnde att de hört att unga mammor ibland blir illa bemötta av sjukvården samt att de unga mammorna inte lika lätt tas på allvar av sjukvården som de äldre mammorna gör. Två av intervjupersonerna kom med exempel på hur en ung mamma ställde sig kritisk till en BVC-sköterska, men var mycket positiv i samspelet med en förskollärare. Detta bottnade i att hon blivit illa behandlad av sjukvården tidigare och därför var aggressiv i sitt förhållningssätt gentemot barnavårdscentralens personal.

I denna studie undersöks även vad de professionella anser att de själva har för relation till och bemötande av de unga mammorna. Alla intervjupersoner menade att det är viktigt att som professionell bemöta de unga mammorna på ett bra sätt. På mikronivå studeras skolkuratorerna och förskollärarnas bemötande av de unga mödrarna, med anledning av att dessa figurerar i den unga mammans närmiljö. En förskollärare menade att det är viktigt att bemöta alla människor på samma sätt, samt att man som förskollärare inte bör lägga sig i barnens uppfostran. Förskolläraren menade vidare att man inte behandlar en mamma på 20 år annorlunda än en mamma på 35 år. En annan förskollärare menade att det är viktigt att se vad den unga mamman gör som är bra för barnet och bekräfta det. Skolkuratorerna kan ses som en form av experter, då dessa besitter en maktposition då unga gravida flickor kan uppsöka dem när de är i behov av hjälp eller stöd. Enligt Brembeck, (1998) betyder experter mycket för mammor i dagens Sverige och många kvinnor känner en stark press att leva upp till de råd som de får och då får ångest när de upplever att de inte kan nå upp till budskapen. Båda skolkuratorerna framhöll dock att de tycker det är viktigt att inte berätta för de unga mammorna om vad de som professionella tycker är rätt eller fel. En av skolkuratorerna menade också att det viktigaste man kan göra som skolkurator är att bara lyssna på flickorna och se vad de har för behov.

6.3 Exonivå

Exonivån innefattar det som inte finns i direkt kontakt med individen, men som individen ändå kommer i kontakt med emellanåt (Lagerberg & Sundelin, 2000). En aspekt på exonivå är de kommunala resurserna och lokalpolitiken. Enligt Sydsjö m.fl. (1995) avbryter ofta unga mammor sin skolgång och får då ofta förlita sig till ekonomisk hjälp. Även intervjupersonerna menade att en svårighet är att de unga mammorna kan ha svårt att få ett arbete utifrån att de varit tvungna att hoppa av skolan då de fått barn. Bland annat nämner en av skolkuratorerna att flickorna inte alltid kommer tillbaka till skolan efter mammaledigheten. Att de gravida flickorna blir tvungna att hoppa av skolan för att vara mammalediga kan leda till att de kan bli beroende av bidrag för att klara sig ekonomiskt. Skolans resurser och kommunens resurser påverkar den unga mammans situation, då skolans resurser påverkar det stöd som den unga mamman får från skolan. En form av resurs som skolan skulle kunna erbjuda den unga mamman är någon form av hjälp för att planera sin skolgång, så att hon kan hänga med de andra eleverna så länge det går under graviditeten. På så vis kanske det blir lättare för henne

att återgå till skolan igen, om hon känner att hon får stöd och hjälp i skolan. Denna extra hjälp av skolan kan endast flickan få om kommunen har avsatt resurser till detta ändamål.

Kommunens resurser påverkar vissa av de regler som finns kring ekonomisk hjälp i form av försörjningsstöd. Om skolan arbetar för att dessa mammor så snabbt som möjligt återgår till skolan för att fullfölja sin gymnasieutbildning, hade många mammor kanske inte behövt uppbära försörjningsstöd.

Även de resurser som barnvårdcentralen och mödravårdcentralen har i sin organisation påverkar den unga mamman. Brist på resurser kan leda till att den unga mamman inte får den stöttning och den hjälp hon kanske behöver. De mammor som är i behov av extra stöd exempelvis i form av regelbundna samtal med personal på BVC, får problem om BVC har sparkrav och hög arbetsbelastning och inte får träffa sina patienter så ofta som de tycker är nödvändigt.

6.4 Makronivå

Alla intervjupersoner ansåg att samhället har fördömande åsikter om ungt moderskap och att unga mammor får kämpa hårt för att visa att de duger. Vem "samhället" är, undersöks inte närmare under intervjuerna. En av intervjupersonerna menade att det inte är någon merit i samhället att få barn tidigt. Flera andra intervjupersoner ansåg att de unga mammorna betraktas som ett problem i samhället, för att de enligt samhället inte väljer den rätta vägen i valet att tidigt bli mor. Det ibland dåliga bemötandet i och från samhällets sida är en nackdel med att vara ung mamma, menade våra intervjupersoner. Ekéus (2004) menar att unga tjejers beslut att bli mamma påverkas av omgivningens negativa syn. Det finns även forskning som visar att om den unga mammans egna föräldrar var unga när de skaffade barn, ökar chansen att även den unga flickan tidigt blir mor. Bland annat har Elisabeth Hertfelt Wahn (2007) i sin doktorsavhandling funnit att en viktig faktor som har betydelse för vilka som blir unga mammor är de vars familj har ett mönster av att tidigt skaffa barn. Detta påstående styrktes av nästan alla intervjupersoner. Många intervjupersoner nämnde också att de trodde att samhället anser att unga mammor bör gå klart gymnasiet, då detta är normen i samhället. Barnombudsmannen (2001) menar att synen på moderskap i Sverige har skiftat genom åren. Enligt barnombudsmannen var det förr i tiden vanligt att flickor tidigt fick barn medan idag är

den kulturella normen annorlunda, då färre och färre väljer att skaffa barn tidigt (BO, 2001). Alla intervjupersoner ansåg att samhällets syn på tjejer som skaffar barn tidigt är tämligen negativ. Ekéus (i Laestadius, 2007) anser att färre unga kvinnor kommer att välja att skaffa barn i framtiden, eftersom de som väljer att skaffa barn blir äldre och äldre. Ekéus menar att man då som ung förälder blir ännu mer avvikande.

Ett problem på makronivå som en av intervjupersonerna nämnde var att det kan uppstå en del problem kring den unga mammans boendesituation. Landets bostadspolitik kan påverka den unga mammans förutsättningar att vara en bra mamma, på så vis att om det finns få bostäder kan hon tvingas bo hemma hos sina föräldrar. Detta behöver inte enbart vara negativt för mamman. Det sociala nätverket är viktigt för en familj, då nätverket innebär dels ett praktiskt stöd, men även ett känslomässigt stöd. Inte minst har svenska undersökningar visat att nätverket är viktigt för ensamstående föräldrar. De trivs bättre med tillvaron och i föräldrarollen, om de får stöd (Andersson & Gunnarsson, 1990). Det kan också vara svårt för en ung mamma att skaffa sig en egen bostad, då hon har svårt att få ekonomin att gå ihop.

7. AVSLUTANDE DISKUSSION

Denna uppsats har behandlat professionellas syn på ungt moderskap, ett ämne som vi funnit relativt outforskat. Vi har lyssnat till åtta professionella med varierande yrke, som har olika lång erfarenhet av att arbeta med unga mammor.

Den inledande frågeställningen rörde vilka fördelar de professionella såg med ungt moderskap. De professionella nämnde flera fördelar, till exempel att unga mammor har mer kraft och energi. De unga mammorna ställer heller inte lika höga krav på sig själva, så som äldre mammor gör, då unga mammor tar saker och ting mer naturligt. Fördelarna som de professionella framhöll, analyserades sedan utifrån Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori. Fördelarna med ungt moderskap som framkom i denna studie bör lyftas fram, då tidigare forskning ofta framhåller negativa konsekvenser av att flickor får barn i ung ålder. En av fördelarna som några professionella uttryckte, som var särskilt intressant, var att unga mammor tar företeelser som rör barnet mer naturligt. De oroar sig inte lika mycket, vilket bl.a. leder till att barnen sover bättre. Det är även intressant att några professionella lyfte fram att unga mammor inte verkar stressa upp sig så mycket över sin modersroll, utan tar saker och ting som de kommer. De professionella menade att unga mammor ofta inte har den mognad eller livserfarenhet som man kan finna hos den äldre mamman, trots detta överraskades de av den unga mammans förmåga att vara en bra förälder.

Den andra frågan berörde vilka svårigheter som kan hänga samman med ungt moderskap, utifrån de professionellas perspektiv. Några av de största svårigheterna som de professionella nämnde var att de unga mammorna ofta har dålig ekonomi och ett bristande socialt nätverk. De unga mammorna har också många gånger bristfällig utbildning, då de hoppar av gymnasiet och inte alltid återvänder dit. En svårighet som de professionella lyfte fram är också att de riskerar att bli väldigt ensamma, då vännerna kanske försvinner och papporna inte alltid finns med i bilden. Dessa svårigheter analyserades sedan utifrån utvecklingsekologiska teorin. I analysen framkom att svårigheter som hänger samman med ungt moderskap kan appliceras på flera nivåer i den utvecklingsekologiska teorin. Det framkom med tydlighet att flera av de professionella framhöll mycket negativt kring ungt moderskap, vilket även tidigare forskning visat. Att de professionella lyfte fram många svårigheter med att vara ung mamma är inte så förvånande, då det på många vis kan vara svårt med allt ansvar det innebär att ta hand om ett barn. Att de professionella framhöll dålig ekonomi och bristande utbildning som

svårigheter kan dock diskuteras, då de unga mammorna borde kunna ha ett bra liv, trots att de tvingats skjuta upp sin utbildning samt eventuellt behövt leva torftigt under en period.

Den tredje frågan rörde huruvida de professionella ansåg att nätverk och familjekonstellation påverkar den unga mamman. De professionella är överens om att det sociala nätverket är viktigt, då mamman utan ett rikt nätverk ofta blir väldigt ensam. Många gånger försvinner vännerna när de unga mammorna får barn, då deras vardagsvärldar skiljer sig åt. Den unga mamman slutar skolan, och förlorar då även den dagliga kontakten med sina klasskompisar. Enligt de professionella varierade det vilka personer i nätverket som lyfts fram som viktigast för den unga mamman. En annan sak vi kan konstatera utifrån de professionellas svar är att det finns både unga mammor som har ett rikt nätverk, och de som inte har det. Det finns även stora skillnader i familjekonstellationen, då de unga papporna ofta finns med till en början, men lyser sedan allt mer med sin frånvaro då barnet växer och blir större. Hur de professionella resonerande kring nätverk och familjekonstellation, analyserades sedan utifrån Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori. Det är intressant att framhålla att flera av de professionella påpekade att de flesta papporna var engagerade i mamman och barnet, trots att många unga mammor är ensamstående. Intressant är även att de professionella lyfte fram att det varierande vem som var viktigast i nätverket, det var långt ifrån bara flickans egen mamma eller pappan till barnet som var viktiga. Det är inte förvånande att de professionella framhåller att unga mammor kan ha både ett rikt och ett torftigt nätverk, då det vore mindre troligt att alla unga mammor skulle ha liknande nätverk.

Den fjärde frågeställningen berörde hur de professionella trodde att omgivningens syn var på unga mammor. När vi fullföljt intervjuerna samt granskat resultaten av dessa framkom att alla professionella som deltog i studien ansåg att samhället har fördömande åsikter om ungt moderskap och att unga mammor får kämpa hårt för att visa att de duger. Vem ”samhället” är, undersöktes inte närmare under intervjun. I analysen har vi diskuterat vilka i omgivningen som är mest fördömande samt vilka som oftast är till hjälp för de unga mammorna. Sjukvården togs upp av många professionella, som ett ställe där de unga mammorna hade svårt att bli rättvist behandlade och lyssnade på. Det är inte så förvånande att ta del av de professionellas tankar kring samhällets negativa syn på unga mammor. De professionella ansåg att unga mammor får kämpa hårt för att visa att de duger, vilket även framhålls i tidigare forskning.

Den avslutande frågeställningen berörde hur de professionella själva bemötte de unga mammorna. De professionella var eniga i att bemötande är viktigt, men flera av dem konstaterade att nivån på hur information ges kan behöva anpassas beroende på mammans ålder och mognad. En av de professionella framhöll dock att mammans yrke påverkar på vilken nivå informationen ges till mamman. Det går dock att konstatera att hur man bemöter den enskilda individen är det allra viktigaste, enligt de professionella. De professionellas svar analyserades sedan utifrån den utvecklingsekologiska teorin. Det känns självklart att alla professionella väljer att ta fram sitt eget beteende som mestadels positivt, då det kan vara svårt att tala om sitt eget bemötande. Det är intressant att de flesta professionella framhöll att det inte är åldern de ser till i första hand när de möter en ung mamma, utan individen och dess mognad. Det var förvånande att en intervjuperson i bemötandet av en mamma utgick från yrkestillhörigheten.

Det är intressant att de professionella inte uttryckte någon större oro för de unga mammornas barn, vilket tidigare forskning visat. Forskning antyder också att de unga mammorna ofta bli slagna av sina partners, vilket vi heller inte funnit belägg för utifrån intervjuerna. Trots att de professionella träffar många unga mammor, är vår slutsats att de professionella inte är oroliga för unga mammors situation. Vår uppfattning är att om intervjupersonerna uttrycker oro för en mamma, handlar det snarare om individen, än om mammans ålder. Det har varit lärorikt och intressant att göra denna uppsats. Vi har kommit till nya insikter och lärdomar om hur professionella skildrar ungt moderskap och hur de menar att det kan vara att vara ung mamma. Vissa av våra förutfattade meningar, som till exempel att professionella har många åsikter om ungt moderskap har visat sig stämma medan andra har motbevisats. Vi trodde överlag att professionella hade mer negativa åsikter om unga mammor, vilket visade sig vara felaktigt. Vi hoppas att kunna ta med oss våra nyfunna kunskaper ut i arbetslivet.

Något som vi ser hade varit intressant i ett fortsatt arbete är en jämförelse mellan professionellas antaganden om hur unga mammors livssituation ser ut och de unga mammornas egna upplevelser. Den unga mammans närmsta krets hade även varit värd att lägga fokus på. Hur upplever den unga mammans vänner och egna föräldrar att hennes föräldraskap är? Kanske kan det närmaste nätverket se helt andra komponenter än vad de professionella gör.

8. REFERENSLISTA

Andersson, Bengt-Erik (1986) *Utvecklingsekologi*. Lund: Studentlitteratur.

Andersson, Bengt-Erik & Gunnarsson, Lars (1990) *Svenska småbarnsfamiljer*. Lund: Studentlitteratur.

Andersson, Gunvor "Utvecklingsekologi och sociala problem" i Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red) (2002) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur.

Barnombudsmannen (2001) *Upp till 18*. Hämtad 23 november 2007 från World Wide Web: www.bo.se.

Brembeck, Helene (1998) *Inte bara mamma: en etnologisk studie av unga kvinnors syn på moderskap, barn och familj*. Göteborg: Etnologiska föreningen i Västsverige.

Bråmer, Pontus (23 juli 2004). Dagens Nyheter. *Barn i unga familjer lever farligt*. Hämtad 21 november 2007 från World Wide Web: <http://www.dn.se>

Bäck-Wiklund, Margareta & Bergsten, Birgitta (1997) *Det moderna föräldraskapet - en studie av familj och kön i förändring*. Stockholm: Natur och Kultur.

Bäck-Wiklund, Margareta & Johansson, Thomas (2003) *Nätverksfamiljen*. Stockholm: Natur och Kultur.

Cederblad, Marianne (2003) *Från barndom till vuxenliv. En översikt av longitudinell forskning*. Stockholm: Gothia.

Damgaard, Irena & Norrelykke, Helle (2000). *Det personliga samtalet en introduktion*. Stockholm: Liber.

Denscombe, Martyn (2000) *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*.

Ekéus, Cecilia (2004) *Teenage parenthood: paternal characteristics and child health outcomes*, Hämtad 17 november 2007 från World Wide Web: <http://diss.kib.ki.se/2004/91-7140-033-8/>

Fredelius, Gunilla & Klein Frithiof, Patricia (2000). *Kvinnoidentitet*. Stockholm: Natur och Kultur.

Hertfelt Wahn, Elisabeth (2007) *Teenage Childbearing in Sweden*. Stockholm: Karolinska Institutet.

Holgate S. Helen, Evans Roy & Yuen K.O (2006) *Teenage Pregnancy and parenthood – Global perspectives, issues and interventions*. London and New York: Routledge Taylor & Francis Group.

Klefbeck, Johan & Ogden, Terje (2003) *Barn och nätverk*. Liber: Stockholm.

Laestadius, Ann-Helen (20 februari 2007). Stockholm City. *Som ung förälder blir man udda*. Hämtad 18 november 2007 från World Wide Web: www.city.se

Lagerberg, Dagmar & Sundelin, Claes (2000). *Risk och prognos i socialt arbete med barn. Forskningsmetoder och resultat*. Stockholm: Gothia/CUS.

Lindström, Åsa (1997) *Föräldraskap i förändringstider*. Stockholm: Rädda Barnen.

Linghagen Hanne & Wuopio Malin (2003) *Ung och mamma*. Lunds Universitet: C-uppsats.

Nylander, Gro (1999) *Nybliven mamma*. Hövik: ICA Bokförlag.

SCB, Statens statistiska centralbyrå, (2006) *Välfärd nr. 2*. Hämtad: 20 november 2007 från World Wide Web: <http://www.scb.se>

SOU 2000:3 *Välfärd vid vägskäl. Utvecklingen under 1990-talet*. Delbetänkande/Kommittén. Välfärdsbokslut. Stockholm: 2000.

Sydsjö, Gunilla, Wadsby, Marie, Svedin, Carl Göran (1995) *Barn till psykosociala riskmödrar – från mödrarnas graviditet till barnen är 8 år*. Stockholm: Rädda Barnen.

Trost, Jan (2005) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

BILAGA 1

Informationsbrev

Helsingborg, oktober 2007

Hej!

Vi är två studenter, Lina Silfors och Maria Turesson, som läser Socionomprogrammets sjätte termin (av sju) på Socialhögskolan, Lunds Universitet. Vi har precis inlett arbetet med vår uppsats på C-nivå, som skall handla om hur professionella ser på unga mammor och deras situation. Vi vill ta reda på hur ni tänker kring ungt moderskap.

Vi söker därför dig som genom din yrkesroll kommer i kontakt med unga mammor och som har viljan och möjligheten att ställa upp på en personlig intervju (ca en timme). Tid och plats överenskommer vi gemensamt. Du kommer att vara anonym genom hela uppsatsen, men dock är vi tacksamma om vi får möjlighet att spela in intervjun (som kommer att förvaras på säkert ställe). Det insamlade materialet kommer enbart användas för denna uppsats. Deltagandet är frivilligt och du kan när som helst avbryta din medverkan.

Då du besitter viktiga kunskaper och erfarenheter skulle vi vara tacksamma om du vill ställa upp i vår undersökning. Vi tar kontakt igen om några dagar, antingen via telefon eller via e-mail, för besked. Vid eventuella frågor kring uppsatsen, tveka inte att höra av er.

Med Vänlig Hälsning,

Lina Silfors

Maria Turesson

tele nr: -

tele nr: -

e-mail: -

e-mail: -

Handledare: Maria Bangura Arvidsson, tele nr: - , e-mail: -

BILAGA 2

Intervjuguide

Inledning av intervjun

- Utbildning?
- Yrkesverksam tid?
- Arbetsuppgifter?
- Erfarenhet av att möta unga mammor?

Samhällsperspektiv

- Förändrad syn på moderskap under yrkesverksam tid?
- Samband ungt moderskap – faktorer i samhället?
- Samhällets syn på unga mammor?
- Förväntningar på en ung mamma i dagens samhälle?

Den unga mamman

- Definition av föräldraförmåga? God/bristfällig föräldraförmåga? Exempel.
- Omständigheters (nätverk t ex) betydelse för god/bristfällig föräldraförmåga?
- Gemensamma nämnare för unga mammor? (klass, etnicitet osv.)
- Familjekonstellation? Vad är viktigt i en familj? Hur ser en bra familj ut?
- Fördelar med att vara ung mamma?
- Nackdelar med att vara ung mamma?
- Om en mamma är i behov av stöd, vilket stöd finns då? Vilka skall stötta?

Mötet

- Hur ska professionella förhålla sig till mammor på bästa sätt? (Skillnad mellan mamma på 20 år och mamma på 35 år?)
- Relation mellan professionell och ung mamma? Lätt/svårt att skapa god relation?
- Problem som kan uppstå i mötet?
- Värderingar/tankar/känslor? (Någon ung mamma som särskilt påverkat dig?)

Andra tankar eller erfarenheter?